

# divadlo

5

OCHO TNICKÉ



ROČNÍK  
VI.  
1960



V. Nezval, Dnes ještě zapadá slunce nad Atlantidou: Kleito (M. Veselá), Gadeiros (Zd. Jakubský); inscenace souboru Tyl OB Rakovník, foto Minc

Furmanov-Stehlík, Čapajev. Záběr z představení ZK TIBA Dvůr Králové



Dětský divadelní kroužek OB Horní Počernice uvádí B. Fíxové Černou kobru

## OCHOTNICKÉ VTEŘINY

Železnobrodský Tyl uvádí Dittlerovu hru Libuše a Přemysl; v roli Libuše K. Ze-  
manová, foto Sochor



Sochorův záběr z Daňkova Steelfordova ob-  
jevu v provedení ZK Státní fak. nemocnice



# VČEREJŠEK HOVOŘÍ K DNEŠKU

Bylo to krátce po Květnové revoluci. Po ulicích Prahy proudily zástupy zajatých fašistických vojáků, občané rozebírali barikády a odstraňovali trosky zničených domů. Na křižovatkách řídily provoz dívky v uniformách Sovětské armády. Z ohně požárů a střelby sovětských tanků, z hrdinských obětí tisíců často bezejmenných barikádníků vykvetla do šeříkové krásy Svoboda.

A tehdy se na jednom pražském předměstí objevilo prosté nákladní auto, naplněné mladými lidmi. Ve vteřině spadly postranice a před hloučky náhodných diváků začal na tomto improvizovaném pódiu program. Tam se představila veřejnosti divadelní agitační skupina Obratník, kterou ještě za okupace založil hlouček nadšených ochotníků. A jejich příklad vedl rychle ke zrodu řady dalších agitačních skupin, které hovořily uměleckým slovem i písničkou k aktuálním problémům dne. Dnes mnozí ze členů těchto skupin patří k předním hercům našich profesionálních divadel, ale na toto období svého života vždycky budou rádi vzpomínat.

Proč to připomínám právě nyní? Hlavně proto, že potřeba této agitační práce není dnes o nic menší, než před patnácti lety. Zdůraznil to znovu březnový celostátní aktiv, věnovaný právě agitačnímu poslání souborů lidové umělecké tvořivosti. Není pochyb o tom, že vytváření speciálních agitačních skupin bude vždy především záležitostí mládeže. Ale zároveň by všechny naše ochotnické soubory měly vytváření příležitostných agitačních úderů považovat za součást svého poslání. V tomto směru zdaleka není všechno v pořádku. Máme mnoho tak zvaných tradičních souborů, které agitační činnost považují za něco, co nemá nic společného s uměním. Umění — to je pro ně pouze celovečerní hra. Nemůže být nic falešnějšího, než stavět umění a agitaci do protikladu. A zároveň to svědčí o apolitickém přístupu k věci. Skutečné umění si vždycky kladlo za cíl získat lidi pro veliké ideje své doby a v tomto smyslu bylo agitační.

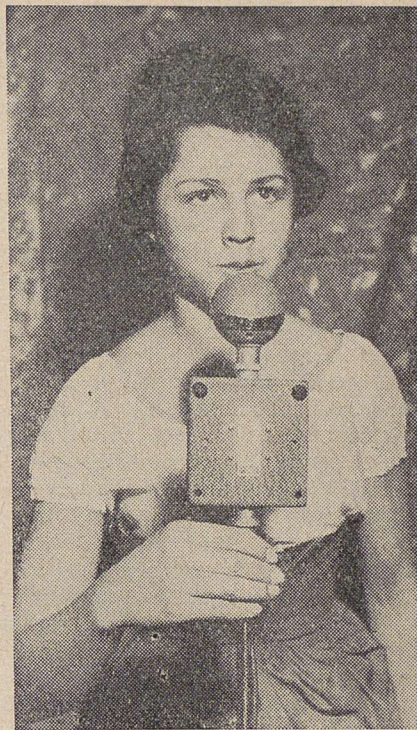
Nejasnosti se v souborech objevují v souvislosti s principem tzv. monopolu KSČ na agitaci, který je někdy chápán tak, že nikdo jiný, než stranické orgány, nemohou agitaci provádět. Ve skutečnosti je „monopolem“ míněna zásada stranického řízení veškeré agitace, tedy určování jejího obsahu, forem a zaměření. Stranické řízení naprosto nespojuje iniciativu agitačních skupin a souborů, ale obrazně řečeno znamená regulaci proudu lidové iniciativy, její usměrnění na řešení nejnaléhavějších úkolů v každém konkrétním období. Bez toho by agitace mohla být zaměřena na věci nepodstatné, její úsilí by vyznělo naprázdno.

V nadcházejících týdnech a měsících je dáno agitační zaměření činnosti souborů především těmito „opěrnými body“: 15. výročí osvobození republiky, II. celostátní spartakiáda, volby do národních výborů a Národního shromáždění, příprava na třetí pětiletku a v ní zejména na upevnění socialistických vztahů v zemědělství a na podstatné zvýšení zemědělské výroby. To poskytuje zcela jasný obecný směr činnosti souborů a agitačních skupin. Ale účinnost agitační práce předpokládá uplatnění obecného v konkrétních podmínkách. A zde najdou soubory nejlepšího rádce v orgánech Komunistické strany Československa, především ve výborech základních organizací, které nejlépe znají, jaké problémy jsou v obci, závodě či družstvu nejpálčivější. Nečekejme, až nás stranické výbory pozvou k projednání naší agitační práce, ale sami iniciativně jděme za nimi a požádejme je o radu a pomoc. Jistě nebude odmítnuta, protože stranické orgány většinou již poznaly — např. v minulých předvolebních kampaních — jak účinnými pomocníky v agitaci mohou být soubory a kroužky lidové umělecké tvořivosti, jestliže jejich činnost správně usměrňují.

Ale vraťme se k začátku. Agitační skupiny, zrozené doslova ohněm revoluce, dobře cítily, že těžiště jejich činnosti není v satirickém šlehání různých porevolučních nešvarů, ale především ve vnášení zdravého optimismu do mas, v agitaci za práci pro republiku. Také v poslední době by měla převažovat stránka pozitivní. Agitace nerovná se satíře, i když dobrá satira má nesporně kladné působení.

Rozhodující je vždycky začít. Bez chyb a nedostatků to nepůjde, ale vložíme-li do díla kus poctivého nadšení, pak se dílo podaří. Jako v květnu 1945...

MIROSLAV LANGAŠEK



## JEDNA Z NÁS

V národním podniku Léčiva v Modřanech každý zná dvaadvacetiletou svazačku Helenu Hustolesovou. S prací této chemičky jsou všichni spokojeni, brzy bude členkou brigády socialistické práce, je kulturní referentkou skupiny ČSM, vedoucí tanečního kroužku. Kromě toho je tato odchovankyně Dismanova souboru herečkou a zpěvačkou závodní estrádní skupiny.

Víme o jejich estrádním souboru, že sklízel se svým programem úspěchy nejen ve svém podniku, ale i v Pražských čokoládovnách v Modřanech, na družstevním dnu ve Vlašimi, v Chuchli, Roztokách, Lahovicích i jinde. Přivezli si ze svých zájezdů nejedno čestné uznání.

V jejich programu malých jevištních forem má velké místo předvádění výtažků z celovečerních her. Soudružka Hustolesová patří k nejtalentovanějším hereckým silám skupiny a její výkony, např. Puk v ukázce ze Shakespearova Snu noci svatojánské, hodně slibují do budoucna, kdy chtějí i v národním podniku Léčiva zkusit své síly na celovečerních divadelních představeních.

E. Sommer



ORBIS

1960



rů k společenským organizacím a zařízením národních výborů. I přes všechny chyby, které se v tomto období staly, i přes dočasnou stagnaci některých souborů. Ochotnické divadlo se pomalu začalo stávat článkem v řetězu vlivů na myšlení člověka, který se stal současně vládcem a žákem. A protože se stal vládcem, vytvořil si všechny předpoklady k tomu, aby se mu lépe studovalo. Vytvořil si zařízení, která měla pomoci, a skutečně pomohla, rozvoji a správnému zacílení celé lidové tvořivosti. Vznikly poradny lidové umělecké tvořivosti, byly vyhlašovány soutěže, pořádána školení, přehlídky a diskuse, na kterých v průběhu posledních deseti let se formovaly znovu názory ochotnických divadelníků na poslání této práce současně s tím, jak se také formovaly jejich názory na svět, jeho vývoj, jak se vytvářel jejich poměr k lidové demokratické vlasti, k společnému vlastnictví a k socialismu vůbec.

Hluboce se mýlí ti, kdož se domnívají, že ochotničtí divadelníci jsou dosud takoví lidé, s jakými se často setkávali před deseti lety na schůzích při převádění spolků. Udiví je politická úroveň diskusí po představeních třeba na Hronově, udiví je výběr repertoáru souborů na okresních a krajských festivalech a přehlídkách. Udiví je také, že sami ochotničtí pracovníci jsou schopni ovlivňovat v poradních sborech práci souborů stejným směrem a stejně správně, jako ji ovlivňuje dobrý metodik domu osvěty nebo inspektor pro kulturu. To je totiž ovoce patnácti let práce. To je patnáctý stupeň na cestě za socialistickým ochotnickým divadlem. Zdaleka ne ale stupeň poslední.

Věčná nespokojenost s tím, čeho jsme dosáhli, je zdravým rysem naší doby — ta musí být zdravým rysem také v ochotnickém divadle. Zamýšlíme-li se nad jeho vývojem, narazíme ovšem i na jevy, s kterými se budeme muset ostřeji poprat v příštích letech. Kolik je tu ještě ježitnosti, kolik tu je ještě primadonství, kolik samoúčelnosti, kolik organizátorských chyb a kolik jednotlivých představení a souborů, které vlastně ještě ani nevykročily na ten první stupeň.

Přesto, až si na hronovském celostátním aktivu ochotnických divadelníků 21. VIII. 1960 budeme hodnotit cestu patnácti let naší nové práce a rozebrat její poslední fázi, bezesporu dojdeme k závěrům, ke kterým shodně dojde každý hlouběji uvažující ochotnický divadelník:

Naše cesta za socialistickým ochotnickým divadlem je proto úspěšná a dovede se vypořádat se sebetěžšími úkoly, že jsme se na ní rádi dali vést naší Komunistickou stranou Československa.

JIRÍ VALENTA

## CO NOVÉHO

v divadelním oddělení ÚDLT  
a v jeho poradním sboru

**D**ramaturgická sekce je jedním z nejčilejších aktivů divadelního oddělení ÚDLT. Schází se za předsednictví Vladimíra Semráda pravidelně každý měsíc a řeší aktuální otázky dramaturgie ochotnických souborů. Vypracovala mimo jiné vzorovou náplň práce pro podobné aktivity v okresech a krajích, projednala statistiku uvedených her v prvním pololetí 1959, zpracovala materiál o tom, jak vydavatelská činnost DILIA vyhovuje současným potřebám ochotnického divadelnictví, sleduje současně vydávané publikace a zpracovává jejich posudky do letáku, který vydává pravidelně měsíčně divadelní oddělení ÚDLT pod názvem „Repertoár divadelních souborů LUT 1960“. Letáky jsou zaslány v několika exemplářích všem domům osvěty.

**S**cénografická sekce řeší za předsednictví Vladimíra Perglera na pravidelných měsíčních schůzkách otázky práce ochotnických výtvarníků a problémy technického vybavení jevišť. Přípravuje instruktivní výstavku pro ústřední přehlídky celostátní soutěže vesnických divadelních souborů a spolu se scénografickou laboratoří připravuje II. den nové techniky pro ochotníky, který bude řešit problémy výroby dekorací a jevištních zařízení pro ochotnické soubory.

**U**střední poradní sbor pro divadlo zasedal v lednu spolu s členy KPS v Plzni a v březnu spolu s členy poradního sboru hlavního města Prahy. Obě schůzky, kterým předcházely průzkumy práce okresních poradních sborů nebo jednotlivých souborů, byly výraznou pomocí pro rozvoj ochotnického hnutí v těchto krajích. Plzeňské zasedání odhalilo některé vážné nedostatky v řízení metodické práce a podceňování práce poradního sboru. Pražské zasedání ukázalo, že ve svém celku pražští ochotníci pokulhávají za rychlým rozvojem ochotnického hnutí ve většině ostatních krajů.

**D**ramaturgické a režijní rozborů se základními radami ochotnickému výtvarníkovi počalo vydávat od ledna 1960 divadelní oddělení ÚDLT. V prvním dopise ochotnickému režisérovi jsou rozebírány problémy inscenace Čachovy veselohry „Moje teta, tvoje teta“. V druhém dopise radí ředitel krajského divadla v Hradci Králové Milan Pásek ochotnickému režisérovi Karvašovi hry „Půlnoční mše“ a výtvarník Karel Šálek doplňuje podrobný rozbor radami ochotnickému výtvarníkovi. Materiály byly rozeslány všem okresním a krajským domům osvěty v několika exemplářích a budou přikládány ke všem zásilkám těchto her, expedovaných DILIA souborům. Přípravuje se vydání rozboru sovětské hry A. Volodina „Pět večerů“ a hry Oldřicha Daňka „Pohled do očí“.

**R**epertoár agitačních skupin LUT — 1960 je název ediční řady drobných scének, monologů, povídek a písní, které ÚDLT vydává pro doplnění repertoáru souborů. Sborník materiálů, vhodných k oslavám 15. výročí osvobození s názvem „Jduo vítězná léta“ byl rozeslán do všech okresů. Další díl sborníku vychází tiskem v nakladatelství Mladá fronta. Spolu s přílohou minulého čísla Ochotnického divadla, s materiály průběžně otiskovanými v příloze Osvětové práce a s publikací „Děti dětem“, která vyjde v Orbise, se stal „Repertoár agitačních skupin LUT — 1960“ vítanou pomocí zvláště těm souborům, které neustále žehrají na nedostatek materiálu.

**P**rogramové komise celostátní soutěže vesnických divadelních souborů a XXX. Jiráskova Hronova pracovaly v zimním a jarním období pravidelně. Řešily otázky výběru souborů, školení, besed, práce, diskusních kroužků, porot atd.

**M**inisterstvo zemědělství odmění vítěze celostátní soutěže vesnických divadelních souborů hodnotnými cenami. Vítěz soutěže dostane jevištní zařízení v hodnotě 30 000 Kčs, 2. cena zařízení v hodnotě 20 000 Kčs, 3. cena v hodnotě 10 000 Kčs. Další věcné odměny dostanou vybrané soubory od redakcí Zemědělských novin, Rolnických novin, Besedy, dále od Státního zájezdového divadla. Ceny budou slavnostně předány souborům na celostátním aktivu divadelních ochotníků 21. 8. 1960 v Hronově.

**N**ovoroční přání redakce Ochotnického divadla se vyplnilo. 1. dubna 1960 nastoupil v divadelním oddělení ÚDLT dramaturg. Stal se jím Jan Šrámek, dosavadní dramaturg městského divadla ve Varnsdorfu.

—jv—

# UMĚNÍ *je* ZBRANÍ

Původní koncepce aktivu. byla užší — měl si právě v této době všimnout speciálních problémů našich estrádních a agitačních skupin. Vidím hluboký význam už v rozšíření této původní koncepce. Tím se totiž především zcela jasně říká, že umělecká agitace není omezena na tuto dosud tak málo rozšířenou formu činnosti souborů lidové umělecké tvořivosti, nýbrž že všichni ochotničtí umělci, kroužky a soubory všeho druhu od fotoamatérských přes divadelní k hudebním, tanečním atd. mohou, mají a musí svou mnohotvárnou činnost ať už přímo či nepřímo agitovat ke splnění zcela konkrétních politických úkolů naší doby.

Bylo třeba tuto známou pravdu znovu zdůraznit? Rozhodně ano — a právě na úseku našeho ochotnického divadla. Stále se totiž ještě setkáváme s rozšířeným a naprosto falešným názorem, že ochotnické představení nemá a nemůže mít s agitací nic společného, že jen tzv. malá forma může mít agitační charakter. Tento názor vyvrací sám život, ochotnická praxe. Každé číslo našeho časopisu přináší svědectví o ochotnických představeních, která dobře bojují za dobrou věc, která v okruhu své působnosti účinně a konkrétně agitují; přináší ovšem i četné doklady toho, jak špatně dodnes mnohé ochotnické soubory volí svůj repertoár, jak špatně dělají divadlo — a proto nemohou a neplní dobře své agitační poslání. Právě zobecňováním těch špatných příkladů se posiluje názor, že divadlem nelze agitovat, názor, který zcela logicky vznikl za bezideového starého ochotničení. Dnes je jinak. Velké příklady dělnických divadelních souborů, které v dobách první republiky představovaly jen ojedinělé ostrůvky v moři maloměstských společků, mají v našem dnešním ochotnickém hnutí stovky dobrých následovníků, kteří důstojně rozvíjejí jejich tradici. Máme mnohé chyby, ale naše hnutí dneška není ve své rozhodující většině maloměstským ukazováním se na jevišti, proto i s tím starým falešným názorem nutno logicky skoncovat, zvláště když uměle vytváří krajně nežádoucí rozpor mezi *agitačními skupinami a ochotnickými soubory* a také mezi uměleckostí a agitačností, jak si dále ukážeme. *Ochotnický divadelní soubor může, má a musí stále lépe, více a konkrétněji agitovat své*

*Celostátní aktiv o agitačním poslání lidové umělecké tvořivosti, který se konal ve dnech 12. a 13. března v pražském hotelu International, měl toto heslo mottem celého jednání. Vinulo se hlavním referátem, bylo jádrem osnovy příspěvků všech ústředních poradních sborů, bylo požadavkem všech šestadvaceti diskusních příspěvků delegací z jednotlivých společenských organizací a krajů. Sešli jsme se v době vrcholících příprav k důstojným oslavám výročí naší lidové demokratické republiky, v době příprav na spartakiádu, na volby i k nástupu do třetí pětiletky... Rozcházelí jsme se přesvědčeni, že tyto významné akce budou na našem úseku jen mohutným nástupem k soustavnému a stále účinnějšímu boji desettisíců kroužků a souborů, statisíců ochotnických umělců za rozvoj kulturního života naší vlasti, nástupem k stále hlubšímu chápání a lepšímu plnění agitačních úkolů lidové umělecké tvořivosti.*

*diváky pro vznešené ideály naší společnosti.* To je jeden z významných závěrů celostátního aktivu — ale ještě v neúplné formě. Třeba doložit k formulaci úkolu a třikrát podtrhnout ještě jedno: *agitovat stále bohatšími formami práce!*

Celostátní aktiv už ve svém úvodním referátu klade velmi konkrétní požadavek: *rozšířit agitační skupiny!* Hlavní referát stručně poukázal na krátkou historii těchto skupin u nás před a po r. 1948, na jejich slibný rozmach v letech 1953—1954 (předvolební období!) i na současný stav, který je charakterizován ochabnutím i útekem mnoha estrádních skupin od umělecké agitace k pouhé nenáročné zábavnosti programů. Ukázal, jak i programy agitačního charakteru trpí univerzálností a v satíře chybně paušalizují dílčí nedostatky, jak v nich chybí objasňování tak živých problémů, jako je mzdová přestavba, zavádění druhých a třetích směn aj. — a hlavně jak nedostatečný je počet těchto agitačních programů, srovnáme-li jej s velikou a stále se zvětšující společenskou poptávkou. *Kde je vzít? Odkud?* Jak zmnohonásobit počet uměleckých agitačních programů a agitačních uměleckých skupin?

Není podle mého názoru logičtější a masovější základny pro tuto činnost, než dneska tvoří naše ochotnické hnutí, tisíce našich ochotnických divadelních souborů. Také bych mohl uvést několik příkladů divadelních souborů, které se kromě divadelních forem věnují vytváření různých pořadů agitačního charakteru. Vcelku však musím popravdě konstatovat — a nemá smysl před tím zavírat oči — že u většiny ochotnických pracovníků i organizátorů se k malým agitačním formám práce projevuje dost značný odpor. Když jsme např. na programové komisi XXX. Jiráskova Hronova projednávali zajištění dvou večerů agitačních forem, čelní ochotničtí pracovníci se přimlouvali, abychom tyto formy vůbec nepletli s divadlem dohromady nebo je alespoň nepouštěli na posvátná prkna Jiráskova divadla a nechali odehrát někde jinde. Kde se bere ten odpor u lidí, kteří jsou nadšenými bojovníky za současný repertoár, za sovětskou hru atd.? Bere se ze špatných zkušeností, ze vzpomínek na nevalné programy, které nejenže

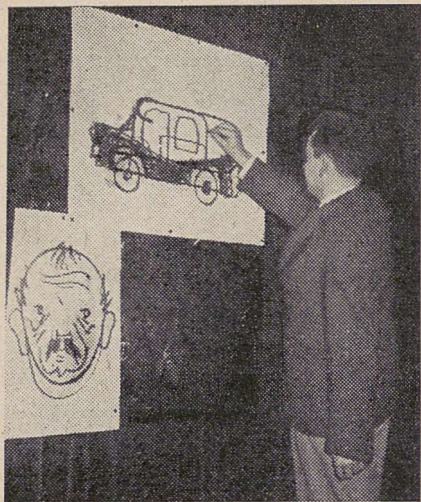
neměly uměleckou úroveň vysokou, ale dokonce často vůbec žádnou, bere se z druhého aktuálního a falešného rozporu, nad nímž se konference zamýšlela: *z rozporu mezi agitačností a uměleckostí.*

Často v minulosti se metodičtí pracovníci a možná i my sami v poradních sborech pokoušeli získat pro malé agitační formy asi takovouto formulaci: „Nestačíte na divadlo, dělejte malé formy!“ Tím jsme sami odkazovali tento obor až někam na periferii umění a vytvářeli klamnou domněnku, jako by to bylo hrozně snadné udělat takový estrádně agitační večer, jako by to nepotřebovalo ani žádnou zvláštní přípravu ani žádný um. Ještě jsme k tomu někdy dodávali: „Stačí, když budete vědět, co chcete svým programem říci, o to jak se už nestarejte, to přijde samo!“ Ale je to pravda?

Dělat tzv. malé agitační formy na úseku mluveného uměleckého slova, to nutně předpokládá vychovávat si v souboru systematicky své vlastní autory, kteří se naučí dát bezprostředním námětům ze života kolem sebe jevištní, tj. uměleckou formu — a to takovou, aby náš agitační program nebyl pod úrovní diváka, kterého chceme agitovat. To neznamená právě nízkou normu, protože tato divácká úroveň se neustále zvyšuje dost prudkým tempem. Ještě rychleji musí růst úroveň našich agitačních programů, a to jak autorská, tak reprodukční. Je třeba naléhavě *varovat před podceňováním významu umělecké úrovně* těchto programů, protože to je právě nejkonkrétnější projev onoho odtrhávání agitačnosti a uměleckosti, o němž hovořil hlavní referát aktivu. Je snad jasné, že „kdo chce jiné zapalovat, musí sám hořet“, jiné přesvědčovat, musí být sám přesvědčen; je snad jasné, že v každém dobrém estrádně agitačním pořadu musím vědět, *co a proč* chci lidem říci. Stejně tak by mělo být v r. 1960 jasné, že ono *jak* je neméně důležité, že v uměleckém díle nelze násilně odtrhovat obsah a formu, proto-



# aby lidé slyšeli a rozuměli



Kreslíř Radim Malát

**T**itulček článku je obrazný a nemá nic společného s tím, že jsme si na večeru agitacních skupin, uspořádaném v Praze pro účastníky celostátní konference, velmi přáli slyšet a rozumět. Při třetím čísle pořadu totiž přestal fungovat mikrofon a reflektory až na jediný blikavý. Lze to nazvat náhodou? Myslím, že lidé budou už dávno přistávat na Měsíci, ale Jiráskův Hronov bude vždy zahajován s nefungujícím mikrofonem, protože to už patří k tradici.

Co vadilo divákům, souborům tím spíš. Zvykly si na mikrofon i tak, že je tu a tam někdo objal a nevnímal, že objímá vlastně mrtvolu. Všechna čest mladým z turnovské jedenáctiletky, kteří se nenechali rušit takovou „malíčkovostí“, že jim na ústřední vtip hrané televize nebylo vůbec vidět — čili že se jim televize proměnila v rozhlas. Dokázali přesto vyrobit stříh z svého Turnovského panoptika dostatečně ostrými nůžkami vtipu a poctivého nastudování.

Program večera uváděl konferenciér Josef Bezděčka, zkušený, dostatečně sebejistý — a málo vtipný. Pod tím pojmem nemyslím humor, i když bychom jej v jeho projevu rádi uvítali. Víím také, že snad do poslední chvíle mu nebylo známo konečné sestavení pořadu a že u profesionálních konferenciérů je i tzv. improvizace dlouho připravovaná. Ale konferenciérovi při nejlepší vůli nemohu odpustit fráze a „věčné pravdy“, které mu sice nikdo nechce vyvracet, ale také na ně není zvědavý. Nemohu mu odpustit, že nedokáže dobře omluvit technické závady, ani to, že po krásné recitaci sám označí projev recitátora za velmi procítěný — to přísluší divákovi. Konferenciér nesmí vystupovat v roli agenta, který se snaží prodat zboží za každou cenu. Kromě umění mluvit ke všemu musí také umět mlčet, když za něho promluví píseň nebo verš.

Lví podíl měl na večeru soubor Zd. Nejedlého z pražské Vysoké školy ekonomické, silné pěvecké sborové těleso. Zahajoval sborovou písní J. Urbana na slova S. K. Neumanna, Po-

chod rudých borců, pěkné bylo soprované sólo se sborem — Rajchlovo Blahopřání republice a Dunajevského Pochod nadšenců. Sem také právem patřila recitace Juraje Styka — báseň Pavla Horov, Kysuca, kronika chudého slovenského života až do šťastné přítomnosti.

Jak byl soubor Zdeňka Nejedlého úspěšný a jistý ve svých sborových písních, tak se v Písních žáků darebáků, kde se na jevišti ocitla jen hrstka účinkujících se sólistou, projevil rozpačitě. Hlas zpěváka byl přebíjen dupotem nečetných párů nohou při skákových tancích, které tu měly podkreslovat a zvýrazňovat studentské veselí. Veselé to příliš nebylo, i když se vytáhl text, že strejček je... (na ukazovaném obraze vůl) a teta... (tamtéž, stará kráva).

Se stejnou rozpačitostí, jakousi omluvou předem, vystoupila i skupina OB z Lysé nad Labem v pásmu Jedeš, pitvorol Divák si dovede vážít skromností účinkujících, ale ne neschůlosti, která se objevuje při nedostatečné herecké technice. Skupině bylo rozumět každé páté slovo a to přece jenom na složení souvislé věty nestačí. Chválíme dobrý nápad pásma, boj proti nevkusu v mnoha podobách za účasti „sádrového trpaslíka“, značky nevkusu, kterou zpopularnil časopis Mladý svět.

Zajímavou ukázkou, jak také lze zpestřit žánry malých forem, byly rychlokresby Radima Maláta. Nakreslil stručný vývoj: mužská ruka, na prstech přibývají prsteny, na zápěstí se objeví náramek, který se připojí k řetízku mění v pouto. Nebo zase obličej chlapce, vedle je kreslena koloběžka, obličej mění stáří až do rysů „zralého věku“, koloběžka se mění v motorku, auto a nakonec ve známé tvary policejního antonu. V. Mašek s R. Malátem předvedli flanelogram — lepení politických karikatur z jednoduchých vystřižovaných znaků z černého papíru na bílou plátno.

Výborné bylo vystoupení souboru Aragon s Galeríí současných příživníků s vlastními texty na známé džezové melodie; zvláště byl výtečný typ malého sobečka, který ať se děje co děje, vždy se snaží něco utrhnout pro sebe. Dobrý nápad byl i s dvojicí kamelotů — noviny u klavíru a Pickova Záharmenková častuška. Bylo zřejmé, že Aragon má z účinkujících souborů největší jevištní zkušenost a že také dovede na podkladě zpívaného textu vytvářet konkrétní postavy — což je bezesporu velmi obtížné. Má vtip, ostrý postřeh, je citlivý k rytmu i k melodii.

ESO z Dobrušky uvedlo ze svého staršího repertoáru Kmochovu Pracovní morálku a pak nový skeč, převzatý z Tartuffa 2. kabaretu Rokoko, Hostinského z Heimathausenu (otiskl jsem jej v příloze dubnového čísla). K jejich cti nutno říci, že ji nastudovali poctivě, třeba v krátkém čase, a že její pointou, varující před

skrytými nacisty, znamenitě připravili půdu pro vážný závěr pořadu.

Blízko k divákovi na podium předstoupuje prostá, už starší žena, a začíná recitovat... nebo spíše prostě vyprávět kus života, vzpomínky a lásky své vyznání v lidském společenství. Antonie Němcová recituje verše E. F. Buriana Tkadlena (Říkali, že v pětiletce zbloudím...). Sál se zpočátku rozšuměl. Málokdo je zvyklý, že umění se objevuje tak neokázale. A za chvíli je ticho, je rozumět každému slovu, třeba řečenému jen polohlasem. Pak zazní mohutný potlesk a už ani mezi sebou neříkáme: to je skutečně dobré. Pro ocenění tohoto výkonu nám jaksi... chybí slova, která by vyjádřila jeho sílu.

Závěr patří Vysokoškolskému souboru Zdeňka Nejedlého s písní Fischera a Zachaty, Pardon, já musím, a Dobiášovu a Plachetkovu pochodů Zítřek je náš.

Na večeru vystoupily nejlepší agitacní skupiny, které máme. Vezmeme-li proto na ně nejvyšší měřítko a neuspokojíme-li se jen tím, že řekneme zaplatpámbu za to, že jsou lepší než estrády v televizi, objevíme dost problémů. Chybějí nám režiséři malých forem. Nedopracovanost jednotlivých výstupů nelze omluvit nedostatkem času. Žádná z předvedených ukázek (s výjimkou dobrušského nastudování Hostinského z Heimathausenu) nebyla totiž tak aktuální, aby na ni zbyl jen týden času. Kde režisér dokázal dát i třísti krátkých výstupů pevný tvar, zůstal zřetelný výsledek v jistotě účinkujících: příkladem je Turnovské panoptikum, Aragon, Dobrušské ESO. Nepatrnou pozornost věnují soubory jevištní řeči — a přece v agitaci je hlavní zbraní mluvené slovo.

Chybějí nám autoři, kteří by psali skeče na místní problémy. Myslím, že jen z převzatých materiálů těžko vznikne skutečně aktuální agitace. Ale také věřím, že až si agitacní soubory dobudou dobrou uměleckou úroveň místo tak důležité, jaké jim právem náleží, autoři se najdou. V našich lidech je dost vtipu a politického postřehu, aby tuto tvůrčí práci dokázali dělat.

A naposled: Večer i při své improvizovanosti, která nebyla jeho cťou, měl pevnou páteř a sílu, s jakou promluvil k naléhavým otázkám dneška. Neuhýbal před nimi, nesklouzával do lacinosti. A diváci mu rozuměli nejlépe právě tam, kde k nim hovořil prostě, jasně, přímo.

SLÁVKA DOLANSKÁ

# Zamyslete se nad tím, soudruzi!

Ve stanovách ochotnického souboru na vesnici Bessonovka (Penzenská oblast) je uvedeno: „Všechny členy ochotnického souboru spojuje jednotný názor na úkoly umění jako mocného prostředku komunistické výchovy pracujících a bezvýhradná láska a věrnost k němu.“ Tato slova vystihují velmi přesně to hlavní, ve jménu čeho v SSSR vznikla a dále se rozšiřuje síť amatérských ohnisek umění, počínaje drobnými, skromnými kroužky a konče velkými, silnými kolektivy, které již mají právo nazývat se ochotnickými divadly.

Ochotnické divadlo se skutečně stává významným činitelem ve výchově sovětských pracujících. Ke vstupu do kroužku vede člověka atraktivnost divadelního prostředí i praktický cíl dostat se na scénu a dosáhnout úspěchu. Ale později se u členů začínou projevovat nové tužby, které dříve neměli, a objevují se nové kulturní zájmy. Z počátku ochotníci pouze hrají. Později začínají usilovat o to, aby hráli dobře. Jakmile se začnou kriticky dívat sami na sebe, objevuje se u nich úsilí o zdokonalení a sebevzdělávání. Od toho okamžiku již každému novému vystoupení nebo představení předchází usilovná přípravná práce.

Pod pojmem práce v divadelním souboru si však nesmíme představovat jen obvyklé zkoušky. Nikoliv, jde o něco jiného. Zvláštní přednášky, exkurse do muzeí a společné návštěvy divadel se staly v mnoha ochotnických souborech běžnou tradicí. A v těch souborech, které organizují podobné kolektivní akce, se také společně hodnotí zhlédnutá představení, společně se promýšlejí a rozbírají dojmy... Nemůžeme ani plně ocenit nesmírný význam oné duševní proměny, k níž dochází ve vědomí lidí, kteří se věnují ochotnické činnosti.

V ochotnickém divadle buturlinovského okresního Domu kultury (Voroněžská oblast) všichni členové nejenom hrají, ale také spolupracují ve vlastních speciálních pomocných dílnách. Malický, ale složitý výrobní aparát se skládá z elektrikářské, krejčovské, truhlářské a rekvizitářské dílny. Práce v těchto dílnách stmeluje lidi, kteří se učí poznávat základy umění, v kolektiv. Původně pouhý zájmový kroužek amatérských divadelníků se tak nenásilně mění ve studio, jehož úkoly a cíle jsou mnohem širší než jen studovat představení. Zde jde především o výchovu člena kolektivu, o rozvíjení jeho vkusu. Některé z těchto souborů jsou již poměrně známé, např. Dělnické divadlo Gorbunovova domu kultury, Studentské divadlo Moskevské státní univerzity, dále divadla Voroněžské a Archangelské oblasti. Neméně významné jsou však i ostatní soubory, kterých je neobyčejně veliký počet a v nichž se milióny pracujících aktivně věnují kulturní činnosti, neboť si

J. BUROMSKAJA

uvědomují nutnost dalšího kulturního růstu.

Rozvoj ochotnického hnutí staví před profesionální divadelní umělce závažný úkol zodpovědně pomáhat amatérským kolektivům. Ovšem tento úkol nelze chápat jen formálně, ale v plné šíři jako důležitou kulturně výchovnou otázku.

Nad ochotnickým divadlem z Krasnojarska (Astrachaňská oblast) má patronát astrachaňská činohra S. M. Kirova. Takové příklady však nejsou ojedinělé. Pravidelnou pomoc poskytují ochotníkům profesionální divadla celé Ruské federace. Populární herci hrají v ochotnických představeních. Je známo, že národní umělec SSSR N. Čerkasov vytvořil v představení divadelního kroužku Moskevské státní univerzity ve hře „Oni znali Majakovského“ postavu Majakovského. Ostatní role hráli studenti a jejich univerzitní učitelé. V leningradském divadelním studiu Domu kultury výrobních družstev vystoupil v úloze Alexandra Beděrnikova („Léta vandrování“, A. Arbuzov) zasloužilý umělec RSFSR I. Gorbašov. Sám je odchovancem ochotnického divadla Leningradské univerzity.

Tento způsob práce je bezesporu plodný. Je to svým způsobem patronát v praxi. Pro ochotnické herce jsou taková setkání názornými lekcemi hereckého mistrovství a pro profesionální mistry scény je to příležitost ke styku se životem.

Avšak tato forma styku profesionálů s amatéry zdaleka není jediná. Při profesionálních divadlech vznikají i tzv. „divadla-družice“. Při Moskevském divadle K. S. Stanislavského již po dvě léta pracuje amatérské studio. Při divadle Mossovětu existuje experimentální skupina mladých ochotnických herců, kterou řídí P. Jeršov. — Jistě může být i celá řada dalších forem vzájemné spolupráce profesionálních a ochotnických divadel, které časem přinesou sám život.

Musíme si přiznat, že krátká doba rozvoje amatérského divadelnictví v SSSR nás nutí, abychom řešení mnohých otázek, např. problém dramaturgie nebo školení ochotnických herců, teprve hledali. Vspěšnější kolektivy, které se již nazývají ochotnickými divadly, mívají ve svém repertoáru ročně asi čtyři hry. Jistě je na místě otázka, zdali počet inscenací je správným kritériem aktivity ochotnických divadel. Vždyť zvyšování počtu inscenací je doprovázeno zbytečnou úspěšností. Spěch, který je žádanou v práci profesionálních divadel, tím spíše škodí amatérům.

Snad nejdůležitější a nejsložitější otázkou je otázka dramaturgie. Málokterému souboru je jasné, jak se naučit vytvářet si osobitý dramaturgický profil. Nestáčí totiž jen sáhnout po jakékoli významné velké hře ze sou-

časnosti, ale je nutné vzít v úvahu pracovní podmínky a úroveň amatérských interpretů a vybrat takovou hru, která by kolektivu „seděla“.

Každý kolektiv musí odpovědně vážít své síly. Co by bylo užitečnější: vybírat si hned na počátku činnosti inscenaci složitých děl, na která často nestačí dokonce ani profesionální scény (jiné takové hry zařazují divadlo do svého repertoáru teprve až v období své tvůrčí zralosti) nebo při tvorbě repertoáru postupovat od děl snazších k stále složitějším a hlubším? V prvním případě by mohlo dojít přímo i k profanaci vážného dramatického díla. Zdaleka ne každý amatérský kolektiv je schopen sebrat např. hru s mnoha plány nebo dílo filosofické, v němž vystupuje postava V. I. Lenina. Vždyť dokonce i některá velká profesionální divadla nejsou ve všech případech schopna vypořádat se s tímto odpovědným úkolem.

Jak tedy přistupovat k výběru současných a klasických her?

Pravděpodobně by nebylo správné, abychom úplně opominuli tu okolnost, kdy si divadelní kolektiv sám vlastními silami píše hry. Vzpomeňte si na praxi sovětských divadel ve dvacátých letech, dále na zkušenosti nej-různějších studií, která si tvořila své vlastní hry. Ve studiu vznikla i taková populární hra jako „Město na úsvitě“ od A. Arbuzova. Také dnes si v amatérských kolektivech píšou jednoaktové hry sami. V Domě kultury výrobních družstev v Leningradě pracuje skupina mladých autorů, ale jistě i v jiných souborech se najdou literárně nadaní lidé. Nestálo by za to, aby se pustili do psaní hry pro svůj soubor?

V současné době má sovětské amatérské divadlo před sebou tyto hlavní úkoly: pochopit obrovský výchovný význam slavného ochotnického hnutí a vytvořit optimální podmínky k tomu, aby nevyhaslo žhavé nadšení mladých ochotníků. Bez přeceňování jejich sil je třeba vést ochotníky k chápání umění a spolu s tím přistupovat v každém souboru zvláště velmi opatrně, citlivě, moudře a neuspěchaně k výběru hry.

Dnes již otázka, co má hrát ochotnický soubor, není věc jen členů, kteří sami v kolektivu pracují, ale v nemalé míře i široké veřejnosti, závodů, továren a družstev. Nejkrásnějším potvrzením této skutečnosti bylo schvalování repertoáru ochotnického divadla na schůzi vedení kolchozu S. M. Kirova ve vesnici Bessonovka.

Lidová tvořivost, to je velmi důležitá, státně významná věc. Proto je třeba se jí zabývat velice rozvážně a zainteresovat na problémech dramaturgie ochotnických divadel jak širokou veřejnost tak vynikající profesionální odborníky.

Zamyslete se nad tím, soudruzi!

Z časopisu „Teatralnaja žizn“ přel. OL

# HRÁT SOUČASNĚ

V L A D I M Í R  
S E M R Á D

**D**evištní technika je sice u nás prozatím ještě dost zastaralá, avšak snažíme se to zvýšeným tempem napravit. Nová technika, nové materiály, nový způsob tvorby scén a výroby dekorací, moderní používání světla, projekce atd. atd., to všechno se už dnes dostalo na většinu profesionálních jevišť a začíná pronikat i do práce ochotníků. Tyto prostředky a způsoby mají svůj půvab už proto, že jsou nové. Ale poněvadž jsou nové, neumí se s nimi ještě pracovat. Režisérům a výtvarníkům často chybí cit pro míru, pro vhodnost či nevhodnost těchto prostředků při inscenování určité hry, pro jejich harmonii s ostatními složkami představení.

Tato nová technika není v divadle samoúčelná. Vyžadují si ji formy nového dramatu. Ale především si ji vyžaduje celý styl a rytmus současného života.

Prozatím je však v ochotnickém divadelnictví (ale nejen v něm) situace taková, že leckterý soubor a leckterý režisér se snaží o to, aby scéna a vůbec jevištní technika představení byly „moderní“. Používá se náznaků, pracuje se s novými materiály, svítí se bodově a nikoli rampami, leckdy se hraje bez opony, zkouší se projekce. Tedy zájem o novou jevištní techniku, o nové způsoby tvorby scén a výroby dekorací je dnes už značný i u ochotníků a šíří se. Byl by ještě mnohem větší, kdyby ochotníci měli všeobecně líp vybavená jeviště a ovšem, kdyby měli také ještě větší materiální možnosti. — Ten zájem je v pořádku. Není přece možné, aby ochotníci hráli pořád při petrolejce, nebo jen se spodní a vrchní rampou a používali malovaných kulis, v nichž za mlada zkoušeli své vlohy už naši dědové.

Ochotníci si však zřejmě pramálo uvědomují, že celá ta jevištní technika a mechanika je toliko *jedním* z prostředků uměleckého účinku představení na diváka, že je prostředkem nikoli základním a rozhodujícím, nýbrž pomocným, doplňujícím, a že musí mít v inscenaci své oprávnění.

Přímo klasický (bohužel) příkladem chybného názoru na možnost použití moderních technických prostředků je inscenace „Severního nádraží“ pražským souborem MÁJ. Dramatizátoři známého románu Adolfa Branaldy si podle všeho nelámali příliš hlavu s jevištním přepisem díla, nebo — a to je druhá možnost — se jim nedostává základních předpokladů k takové práci. To, co napsali, není ani dobré pásmo — natož dramaturgie. Text neposkytuje hercům možnost k rozehrání, mnohé „role“ se nedají vůbec nějak herecky zvládnout a lze je pouze více či méně přirozeně odmluvit. Celek je pak tříšt záběrů bez pevné stavby a vazby.

Ale i tak nedokonalý text by musel vyjít na jevišti podstatně líp, kdyby se režisér věnoval naplno režii — to jest práci s hercem a výstavbě představení. Kdyby si uvědomil, že *základem divadelního představení je drama a herec*. Režisér se však nedokonalý text snažil zdívatelnit filmem. Znít to paradoxně, ale je tomu tak. Taková snaha je ovšem předem odsouzena k neúspěchu. Značně dlouhé sekvence filmových dokumentů z druhé světové války a z okupace (štuky útočí, pohřeb R. Heydricha, Hitler řeční, rozbíté tanky, frontové boje, květnové dny v Praze atd.), hraná filmová dotáčka, která dokončuje osud jedné postavy ze hry, dlouhá úvodní filmová reportáž o práci železničářů — to vše se promítá na sklápěcí plátno, které se občas zdvihne, aby se na jevišti ukázali herci a odehráli kratší nebo delší dialog. Nedosti na tom: na druhé, malé projekční ploše, situované jako okno v nádražní kanceláři, se jiným aparátem promítá pohled na kolejiště, kde sedí několik železničářů, občas se některý pohne, vstane, odejde a jiný přijde. Kdyby se z představení film vypustil, vydal by řídký a neobratný text, nadto chatrně zrežirovaný i hraný, maximálně hodinu. A přece tu hrají dobří herci, z nichž ne jeden se podílel na úspěchu Trojanů a jiných vystoupení Máje v Hronově.

Tentokrát se tedy soubor zmýlil. Nepochybně se tak stalo ve snaze zkusit dramaturgicky a zejména inscenač-

ně něco nového, jít nekonvenční cestou. Úmysl je ovšem žádoucí a cenný. Ale úmysl nikdy nestačí. Příčina omylu vězí v tom, že režisér podstatně přecenil filmovou složku a podstatně podcenil vlastní režijní práci, hereckou tvorbu i péči o kvalitu textu — tedy složky, které činí divadlo divadlem.

Technika v divadle není to nejpodstatnější. Tím byl, jest a bude herec a jeho výkon. Tím byla, jest a bude práce režiséra. A chce-li někdo hrát moderně divadlo, pak se musí zajímat především o to, v čem se liší a proč se musí lišit projev herce dnešního od projevu herců dřívějších, v čem je jiný a proč musí být jiný současný režijní přístup ke hře. Hrát současně, moderně, to přece neznamená používat umělých hmot, točen, vozů, projekce atd. A vůbec už to neznamená používat těchto i všech ostatních prostředků jakkoli a kdykoli.

Tak se dostáváme k té nejdůležitější otázce, kterou si musí každý divadelník neustále klást a neustále na ni hledat odpověď. Ta otázka zní PROČ? Odpovídat na ni, rovná se myslet. A hrát současně, moderně, to znamená současně myslet, cítit. Nikoli jen filosoficky, tedy mít ustálený, vyhraněný světový názor. Je třeba umět své občanské pokrokové myšlení promítat do polohy uměleckých představ. A pak je ovšem třeba umět tyto představy realizovat tvůrčím procesem.

Způsob myšlení moderního člověka je rychlý, zkratkovitý, odpovídá tempu a rytmu života, odpovídá obrovskému rozvoji techniky a vědy v posledních desetiletích. Přístup moderního člověka ke skutečnosti je komplexní. Nespokojeme se dnes už pohledem pouze z jedné strany. Chceme vidět jev ze všech stran a v co největším počtu souvislostí. Chceme vidět všechno podstatné a vnímat to souhrnně. Umíme víc a lépe myslet. Proto toužíme po uměleckých dílech, která nám nepodávají pravdy definované (po lopatě), ale která nás provokují a současně usměrňují tak, abychom sami k poznání došli, sami si pravdu definovali. To všechno způsobuje, že dnešní herec, chce-li hrát opravdu současně, musí podstatně jinak a podstatně rychleji myslet než herec dřívější. Právě tak ovšem režisér.

Toto je, podle mého mínění, hlavní problém modernosti divadelního projevu. Ten je třeba řešit, tomu je třeba se naučit.

Že nelze hrát Karvaše stejným stylem jako třeba Palárika, „Matku Kuráz“ tak jako „Maryšu“, Hrubína jako Goldoniho či Ostrovského — to je nepochybně jasné. Každý z těch autorů má svůj výrazný styl a divadelní umělci se mají vždy snažit o to, aby tento styl zazněl v představení. Osobitost tohoto stylu není však dána pouze osobitostí autora. Ta je dána také stylem doby a prostředím, v němž autor žil a tvořil.

Styl má ovšem i naše doba. Všichni to cítíme, ale ne každému divadelníkovi, ne každému představení se jej podaří postihnout, vyjádřit. Je to do značné míry způsobeno tím, že každý, kdo delší čas hraje či režisér, si chtě nechtě osvojí určitá klíše, určité výrazové prostředky a postupy, na jejichž vykrystalizování má nemalý vliv tvorba těch starších, od kterých se učil, v nichž viděl vzory. Ale doba jde kupředu. Umění se vyvíjí. Mnozí, ač tohle obecně uznávají, ve své vlastní umělecké práci to přehlížejí a zůstávají tak vlastně pozadu. Proto se pak stává, že představení je třeba i promyšlené i pečlivě vypracované — a přesto na nás působí jaksi cize, někdy až muzeálně. Cítíme, že myšlenka je živá, ale mezi ní a námi jako kdyby stála nějaká skleněná stěna, která nepropouští ani teplo ani mráz, stěna, která snižuje působivost myšlenky, bezprostřední náraz obrazu života na jevišti do života našeho.

Mnozí jistě viděli — a třeba ne jednou — „Kutnohorské havíře“. Vnímali toto dílo s úctou a láskou k J. K. Tylůvi, s vědomím významu tohoto dramatu v dějinách českého

divadelního umění a české literatury. A pak viděli bratislavskou inscenaci Jozefa Budského. Najednou byla úcta (skoro bych řekl povinná) vystřídána nadšením. Způsobil to text? Ach ne, ten přece má pořád stejné hodnoty. — Udělal to Budského výklad hry, přístup k textu, udělal to styl, který režisér vtiskl celému představení a k němuž přivedl herce, výtvarníka, komponistu. Z historického dramatu, starého sto let, se stalo obsahem i formou představení současné.

A takhle by bylo možno hovořit o řadě inscenací jiných her (Krejčův „Racek“, Pleskotův „Hamlet“, Lohnského „Paní Marjánka, matka pluku“, Macháčková „Raketa“ atd. Jak vidět, opravdu se nejedná pouze o současný přístup režiséra a herců ke hrám současným — i když u těch je to nejnáléhavější — nýbrž ke hrám z jakékoli doby, z jakékoli národní kultury, když se rozhodneme dnes je hrát.

Já vím, ne jeden ochotník, který až sem dočetl, si řekne, že jsou to úvahy příliš složité a požadavky přímo maximalistické pro ochotnickou práci. Že i příklady, kterých je použito, to dokazují, neboť se mluví o vynikajících inscenacích předních profesionálních souborů a že tedy to všechno je sice krásné, leč v běžných ochotnických podmínkách dneska ještě zcela neuskutečnitelné.

Myslím, že to není pravda. Mám pro to argumenty. Kdo byl na posledním Hronově, ten tam viděl představení mládežnického souboru z Brandýsa n. Labem (dramatizace povídky L. Aškenazyho „Ukradený měsíc“) a viděl představení Corrinthových „Trojanů“. A pokud viděl i představení „Metelice“ nebo „Nepokojných hodů sv. Kateřiny“, sám musel přijít na to, v čem vězel tak pronikavý úspěch „Trojanů“ a „Ukradeného měsíce“. Vždyť i kdyby „Metelice“ byla podstatně líp inscenována pochopena a vložena, i kdyby režijní a herecká práce u „Nepokojných hodů“ byla podstatně umnějši, pořád by byl veliký, zásadní rozdíl mezi těmito inscenacemi a inscenacemi Aškenazyho a Corrintha. Ten rozdíl kvality a účinnu porovnávaných představení tkví totiž v tom, že u oněch dvou prvních pracovali režiséři a herci způsobem a prostředky současného divadelního projevu. Dalo by se to do jisté míry ovšem říci i tak, že tvořili, kdežto ti druzí jen nějak hráli divadlo podle konvenčních a navíc ještě nejednou prastarých šablon.

A zase: to není jen věc talentu a zkušeností. Vždyť ti,

kdož nás tak nadchl v „Ukradeném měsíci“, byli vlastně ještě děti a jejich nadání bylo různé, někdy i sporné — na rozdíl od některých herců „Metelice“, kteří měli průkazný herecký talent a nejednou i letité herecké zkušenosti. Není totiž rozhodující ani technická zdatnost herců a režisérů, ovládnání výrazových prostředků, jejich šíře, bohatost. (Což ovšem neznamená, že bychom se o tyhle věci neměli starat!) Rozhodující je způsob, jímž těchto prostředků jest používáno — tedy ono „Proč“. Rozhodující je základní vztah ochotníků k divadelnímu umění, to, jestli přesně vědí, co chtějí svou divadelní prací dokázat společensky i umělecky, jestli vědí, ke komu mluví a proč.

Mám-li shrnout, pak jde o to, aby ochotníci se ovšem učili ze zkušeností, aby nezavrhovali nic z toho dobrého, co už bylo vytvořeno, ale aby si nemysleli, že se v divadelním umění s tím vystačí, byť by toho bylo sebevíc.

Současné však jde také o to, aby ochotníci, kteří se nechtějí spokojit s šaržováním a rutinou, kteří nechtějí do nekonečna jen opakovat, si uvědomili, v čem a jak je třeba hledat to nové. Aby to nové hledali a zkoušeli především tam, kde je jeho základ: ve směru myšlení a ve způsobu myšlení režiséra a herce. A nikoli v technických efektech. Je třeba, aby si ochotníci uvědomili, že jsou lidmi roku 1960, kteří hrají pro lidi z roku 1960. Jako by bylo směšné chtít dneska tvrdohlavě létat aeroplánem bratří Wrigtů, nelze na jevišti hrát tak, jak se hrávalo kdysi. Ano, princip toho, proč létají dnešní proudová letadla a proč vzlétli Wrigtové, je stejný. Nezměnila se ani podstata divadelního umění. Ale jak velice se změnil jeho způsob, jak velice se zdokonalily jeho prostředky! Jak velice se změnil život! Jak velice se změnily — a mění právě za našich dnů — myšlení, vkus, cítění člověka, jeho představy o štěstí, kráse, o budoucnosti! Jestliže divadlo má působit na tohoto člověka (a to má), jestliže divadlo chce zpřítomňovat budoucnost, urychlovat proces vývoje společnosti k socialismu a ke komunismu (a to chce), jestliže chceme co nejdříve dovršit u nás kulturní revoluci (a to chceme), pak je nezbytně třeba, aby se ochotníci pracovníci zamýšleli i nad problémy, jež jsem zde nadhodil, a aby se je snažili řešit ve své divadelní činnosti.

## NA POČEST 15. VÝROČÍ

Ze závazku souboru **RK NĀRADÍ ROZTOKY** citujeme: „Soubor utvoří agitační skupinu malých uměleckých forem, která bude vystupovat ve vlastním závodě, na výročních schůzích JZD a plně se zapojí do květnových oslav a předvolební kampaně v obcích Roztoky, Týřovice a dalších podle pokynů Domu osvěty v Rakovníku. Současně se zapojí do žiňové kulturní brigády dle potřeb okresu. — Ve spolupráci se svazáky a pionýry provede soubor v obci akci za účelem získání kostýmů, látek, rekvizit a zařízení pro jeviště. Získané obleky a látky přešijí členky souboru brigádně a členové provedou dopravu a úpravy zařízení (stoly, židle, skříň atd.).“

Dramatický odbor „**JIRÁSEK**“ **ZÁVODNÍHO KLUBU PRACUJÍCÍCH V NEJDKU** prohloubí a rozšíří nábor mladých členů do souboru, všichni jeho členové pomohou organizačně a technicky připravit krajskou přehlídku, která se bude konat v Nejdku, dále soubor naváže úzkou spolupráci s kolektivy OB v Suché a ZK v Nových Hamrech, s nimiž si bude mj. vyměňovat představení, zvláště pro děti. Na podzim soubor uskuteční školení pro režiséry, výtvarníky a maskéry v rámci svého obvodu činnosti a v Měsíci čs.-sovětského přátelství obnoví tradiční nejdecký festival.

Každý člen souboru **RK ČSD V TĀBOŘE** odpracuje 30 brigádnických hodin na přestavbě budovy městského divadla, soubor uvede k oslavám Pogodinovy Aristokraty, bude pomáhat instruktážemi vesnickým souborům v tábořském okrese jakož i dvanáctiletce na Marešově vrchu v Táboře, s jejmž kroužkem nacvičí

nejméně jedno představení ročně. Soubor se rovněž zavazuje k další spolupráci s Okresní lidovou knihovnou a kulturním střediskem ČSD v Táboře při pořádání literárních večerů.

**Soubor ZK LIGNITĀN DUBĀNY** pomůže vytvořit v obci Mutěnice ochotnický soubor a bude se svými představeními Karvašovy Půlnoční mše a Drdových Hrátek s čertem zajíždět do okolních obcí, které nenavštěvuje Státní zájezdové divadlo. Estrádně agitační skupina souboru bude vystupovat ve volebním agitačním středisku. Členové souboru odpracují 100 brigádnických hodin na úpravě nového kulturního domu.

Dramatický odbor „**TYL**“ **ZK DOLU VRBENSKÝ V SOUŠÍ** ustaví při základním souboru kolektiv mládeže a úderku, která bude vystupovat s vhodným programem v místě i okolí v předvolebním období apod. Ke Dni horníků připraví soubor již VII. divadelní festival, v němž sám vystoupí se dvěma hrami. Během tohoto roku uskuteční nejméně 15 zájezdů na vesnice, převezme patronát nad vesnickým souborem v Havraní a poskytne technickou pomoc souboru Zdravotnické školy v Mostě.

Na Mariánskolázeňsku uzavřelo nejnepohodnější závazky **DIVADLO LIDOVÉ TVORBY, SOUBOR KULTURNÍHO A SPOLEČENSKÉHO STŘEDISKA V MARIÁNSKÝCH LÁZNÍCH**, který se kromě zlepšení výchovné práce v souboru zavázal k vytvoření dvou kulturních úderků k volbám, k prohloubení metodické činnosti čtrnácti vesnickým souborům a k vytvoření stálé scény malých forem.

## OSVOBOZENÍ REPUBLIKY

Je radostnou skutečností, že po Corrinthových „Trojanech“ sahá v současné politické situaci stále více ochotnických souborů. Nebudu se rozepisovat o ideové a divadelní hodnotě této hry; bylo toho na stránkách našeho časopisu o ní řečeno už dost. Chtěl bych se spíše dotknout jevištních inscenací tohoto dramatu. Měl jsem v poslední době příležitost zhlédnout dvě z nich — v Ledči nad Sázavou a v Adamově u Brna. Svádí to k srovnávání. Ta adamovská byla možná dokonalejší. Hráli ji zkušenější herci ve velmi vkusné výpravě na dokonale vybaveném moderním jevišti. V Ledči jsme klopýtali přes kabele reflektorů, postavených v malé školní tělocvičně, která byla divadelním sálem, diváci v první řadě nesměli natahovat nohy, aby hercům neubírali „jevištního prostoru“ a v V. obrazu dokonce spadl strom. A přesto na mne toto představení zapůsobilo silněji. Byl pod ním cítit život — věřil jsem mu. Třídvacet žáků ledečské jedenáctiletky hrálo své německé protějšky. Smáli se, měli rádi i nenáviděli, docela nesentimentálně bojovali spolu s nimi. „Trojané“ nejsou hra, která vychovává jen diváky.

Adamovské představení bylo takové oficiálnější. Netrpělo dětskými nemocemi ledečské inscenace. Bylo vytříbenější, více ucelené. Přesto však měly obě inscenace mnoho společného. Jejich režiséři, ledečský Eduard Doubek a adamovští T. Ducháň a J. Svěrák, vzali za základ svých provedení divadelní text, rozmnožený Dillí. Autoři překladu a úpravy, Jiří Beneš a Jan Martinec, však vydali knižně loňského roku v edici Her pro mládež nakladatelství Orbis zdokonalenou verzi Corrinthovy hry. Tato verze upravuje dramatickou předlohu právě tam, kde inscenační praxe ukázala největší úskalí. Totiž ve III. a IV. obraze, ve scénách porady profesorů Fennera a Busche s ředitelkou školy a schůze rodičovského sdružení. Zmiňují se o tom proto, že oba tyto obrazy patřily v Ledči i Adamově k slabším představení. Ani v jednom případě totiž dobře nevyznělo snivé přemítání dívky Markéty na konci profesorské porady a schůze rodičů se nepodobala „napínavé detektivce“, jak se o tom v textu dále hovoří. Obě představení se pak shodovala ještě v něčem — nevyšel jim totiž aktýšus posledního obrazu. Bouřlivá radost nad odstraněním Pákera přehlušila závěrečný výstup, kde vůdce Trojanů, Hellmann, po vyslyšení zprávy o zatčení novináře Lewina říká (úmyslně nepříliš: prohlašuje), že boj jde dál. Správné vypointování závěru hry je jistě obtížným, ale přitom nejdůležitějším režijním úkolem — je v něm ideové krédo celé hry.

Členové divadelního souboru ZK Kovořinů, s nimiž kroužek ledečské jedenáctiletky na hře spolupracoval, mi odpustí, řeknu-li, že se mi představitel studentůských rolí líbili více. Neshodují se v tom s porotou, která představení hodnotila, ale připadalo mi, že mladí dovedli dát některým kolektivním scénám tak podmanivě pravdivou atmosféru, že vůči nim působily výstupy profesorů a rodičů neobratně a chtěně. Pavel Punčochář, jehož

Lewin nebyl psychopatologickou studií strachu, ale obyčejným prostým chlapcem toužícím po tom, nebýt vůbec jiný než jeho spolužáci, Richard Dobiáš, který dokázal trefně uplatnit ve svém žáku Schnollovi schopnost pronášet smrtelně vážně své případné (i když poněkud nesalonní) poznámky, Olaf Hanel v jemně ironickém a neproklamativně charakterním Achymovi a v neposlední řadě i neobyčejně cudně a citlivě hrající Marie Cudlínová v roli Markéty, podali výkon, za které by se nemusili stydět ani daleko zkušenější herci. Leděčské představení mělo přes celkovou svou nevyrovnanost chvíli, kdy probleskvalo to, co bych byl ochoten nazvat „velikým“ divadlem. Bylo to třeba v některých okamžicích výstupů J. Hýla jako advokáta Spiesse, J. Melouna hrajícího krutého nacistu Pákera či v epizodě kontraverze inspektora Casparia s otcem žáka Hellmanna, kterého představoval František Prašek. Vyrovnanější adamovské představení však ukázalo také několik velmi dobrých hereckých výkonů. Nemohu přitom nevzpomenout na

Marii Švédovou v roli Markéty a J. Ambrože, jehož stud. rada Busch byl snad nejlépe zahranou postavou tohoto odpoledne. Mladý začínající herecký kolektiv Trojanů byl v adamovské inscenaci postaven do dosti svízelné situace, když se v jeho středu objevil V. Sedláček jako Rudla Hacker. Tento živelný komik totiž postrádal jakékoliv herecké kázně, dělal se stále středem pozornosti a k neprospěchu hry i svých partnerů „vynikal“ i tam, kde to bylo krajně nevhodné, jako např. ve scéně Lewinovy srážky s Pakerem ve II. obraze.

Srovnával jsem dvě představení „Trojanů“. Ale jsem dalek toho, chtít je nějak známkovat. Byla obě poctivě a citlivě udělána, a co je na nich nejcennější — soubory je hrály s opravdovou chutí. A určitě nechci podceňovat práci ZK Adamovských strojůren, říkám-li, že mne ledečské představení svou bezprostřední, neoficiální atmosférou, svým nadšením a mládím strhlo více. Možná, že by nezapřítá porota soudila jinak. Já se v tomto případě objektivnosti zříkám. Pt

## TŘIKRÁT O RAKOVNÍKU

V neděli 28. února uspořádal rakovnický Dům osvěty okresní divadelní představení tří nejlepších vesnických souborů v okrese. Dopoledne vystoupil soubor OB v Šanově, o jehož agilitě svědčí každoroční Šanovské divadelní léto, od roku 1956 pořádané v novém přírodním divadle. Pro rakovnickou přehlídku si Šanovští po dohodě s pořadateli zvolili novinku rakovnického autora Felixe Bělohávkova Ruská cesta (vydala Dilia 1959) a uvedli ji jako první soubor vůbec. Je to dramatický příběh o „ruské cestě“ u Lipníku na Novobnatecku, kterou stavěly tři generace ruských vojáků nebo zajatců r. 1815, 1918 a 1944, až v květnu 1945 po ní projela krajem i osvoboditelská Rudá armáda. Autor překlenul tuto časově tak rozlehlou látku romantickým motivem několika ruských a českých lidí v lesním domku při cestě, jenž vrcholí v r. 1945 trvalým sblížením nejmladší generace — partyzánů Vladimíra Borisova a Věry Šafránové. Úkol těžký pro dramatika i jeho první dramatické představitel — a šanovští ochotníci se ho zhostili s větší odvahou než zdarem. Patrně vinou nedostatečné časové přípravy vyšel z jejich dobré snahy jen polotvar, v mnohém nedotažený režijně i herecky. I tak však pomohl snad autorovi, aby si na scéně poprvé ověřil své dílo a mohl je nyní další prací dotvořit k definitivní podobě, v níž by mohlo nastoupit cestu po našich ochotnických jevištích.

Odpoledne sehrál soubor nár. podniků Náradí Roztoky u Křivokláta Jarišovu Přísahu s propracováním a zdarem podstatně větším hlavně díky několika zkušeným hereckým představitelům. Večer pak soubor ZK Lesy Křivoklát před naplněným hledištěm pozoruhodně zrale zahrál Voskocovu a Werichovu Baladu z hadrů. Po

rota přehlídky uznala za nejhodnotnější představení Přísahu roztockého souboru, které doporučila do krajského kola soutěže.

Naše druhá poznámka si chce všimnout známého rakovnického souboru „Tyl“ a jeho zájmu o divadlo pro děti a mládež. Po dřívějších představeních „Prince Bajaji“ a „Babičky“ opět mladý režisér Ant. Holeček nastudoval se souborem ČSM „Šípkovou Růženkou“ v dramatině Ireny Růžičkové a sehrál ji zatím čtyřikrát v lednu a únoru s radostným ohlasem u nejmladších diváků. Vedlejším, ale cenným ziskem tohoto představení byla potěšující spolupráce se svazáky, která objevila „Tylu“ několik nadaných mladých lidí, z nichž by si mohl cílevědomou péčí vychovat řádku nových herců pro své budoucí úkoly. Nebudou malé v životě dvanáctitisícového Rakovnicka — sídla zdvojnásobeného okresu, v němž budou mít ochotníci stále větší odpovědnost za dobré a pravidelné ochotnické divadlo.

František Markup

★

Do třetice ještě pár slov o rakovnickém představení Nezvalovy hry „Dnes ještě zapadá slunce nad Atlantidou“, o rakovnickém režiséru Sl. Cónovi a rakovnickém „Tylu“ vůbec. Je to silný kolektiv. Vrátil se z XXIX. Jiráskova Hronva a na kritiku své práce odpověděl nejlepším možným způsobem: novou houbenatou prací, náročným dramaturgickým plánem a sérií hodnotných socialistických závazků, které jsme již v časopisu uveřejnili a které opravdu a dobře plní. Píle těchto lidí, a zvláště Sl. Cóna, je příkladná a sotva má obdoby. Organizuje nové a nové akce, získává a umí pro práci nadchnout nové a nové lidi, studuje, organizuje, režiruje, hraje...

Také Nezvalova hra, již podle mého názoru právem vytýkala kritika nesouměřitelnost velkolepého záměru a palčivě aktuálního tématu s uměleckou úrovní zpracování, je jeho režijní prací a sám v ní hraje čelnou úlohu Vladaře. V rakovnickém představení (jde o téměř ojedinelý případ tak odvážné dramaturgické volby v současném ochotnickém hnutí) srozumitelně a pro své diváky účinně zazní podobenství o zvláštní despoty i podobenství o zneužití ovládnutí přírodních sil — to druhé zvláště silně, vždyť Rakovničtí hráli právě několik dnů po zkoušce atomové bomby na Saahaře! Kdybych měl představení, které je vcelku rozhodně nadprůměrné, rozebrat, útočil bych kriticky zvláště na nedostatečné jevištní ztvárnění třetího podobenství hry — podobenství o lásce lidu k svobodě, o jeho vůli bojovat za ni! Musel bych psát o nedostatku poezie ve vztahu dobře napsané sochařské dvojice, o nedostatcích v temporytmickém zvládnutí představení — ovšem i o celé řadě jeho kladů. O tom všem jsme však spolu s porotou se souborem několik hodin diskutovali a tak mi snad soubor odpustí, když jen rád zaznamenám zvláště vynikající výkon M. Veselé v roli Kleito a Zd. Jakubského v roli Vladařova bratra Gadeira a napíši raději pár slov o problému, který je pro další cestu ochotnického divadla v Rakovniku dnes po mém soudu nejdůležitější a který je typický nejen pro Rakovnik.

Jeden člověk nemůže v ochotnickém souboru táhnout všechno. Totiž, jak případ Sl. Cóna dokazuje, může — ale na všechno lidské síly nestačí. Takové Cóny (v různých, méně dokonalých obdobích) máme v četných našich souborech. Dávají lidi dohromady, dělají dramaturgický plán, režírují a přitom hrají, k tomu ještě mnohde postaví scénu a zametou hledíště, nemluvě o stovkách úkolů dalších. Ano, jsou nepostradatelní, jsou neocenitelní, bez nich by možná v nejednom místě naší vlasti už vůbec žádné ochotnické divadlo nebylo — ale dělají velkou a společnou chybu. Snad vychovávají pro svůj soubor herce, ale nevychovávají si pomocníky pro řadu úkolů, nevychovávají si zástupce a nástupce a ještě často lidi podceňují asi takto: Když to neudělám já, neudělá to nikdo a divadlo vůbec nebude! — Je to pravda?

Ano, ochotnický soubor potřebuje vůdčí osobnost, uměleckou i organizátorskou. To neznamená, že takový ochotník má sám celou nemalou organizačně výchovnou práci dělat a sám že musí všechna představení včetně režie i hraní táhnout. Naopak — nejlepším a nejpotřebnějším projevem jeho fanatické lásky k divadlu bude, když pomůže vychovat nové, mladé režiséry, nové organizátory, když jim dá své nejlepší zkušenosti, když je naučí celý ten složitý mechanismus života velkého souboru řídit. Když půjde Sl. Cón a mnozí jiní touto cestou, asi přijdou na to, že v zájmu takového úkolu bude nutno třeba slevit z výšin tak náročného dramaturgie, že je nebezpečné svěřovat lidem úkoly, k nimž ještě nedorostli — ale že je stejně nebezpečné podceňovat je a nedat jim příležitost k růstu. Bude-li naopak chtít celou Thespíidovu káru táh-

V. Nezval, Dnes ještě zapadá slunce nad Atlantidou: Vladař (S. Cón), Gadeiros (Z. Jakubský)



nout sám, pak nebude mít dost času k do-  
dělení režie pro jiné organizační starosti  
a nebude mít dost času k dotvoření vlast-  
ního hereckého výkonu pro starosti s re-  
žii a tak pořád dokola.

Nepsal jsem tyhle řádky pro to, abych

Sl. Cóna a jemu podobné odvrátil od di-  
vadelní práce. Psal jsem proto, že je mám  
rád, že si jich vážím, že přemýšlím, jak  
co neúčelněji využít jejich kvalit pro  
naše ochotnické hnutí.

Jiří Beneš

## ČESKOSLOVENSKÁ PREMIÉRA V KADANI

Loňské oslavy 700 let města pohnuly mladého autora Čestmíra Cajthamla k napsání hry Lidé a plameny, která čerpá z husitské historie města. Zpracovává totiž kronikářsky doložený příběh o statečnosti a obětavosti malé skupiny husitských bojovníků, vedených hejtmánem Ojřfem z Očedělic, kteří bránili kadaňský hrad proti přesile křižáků a do jednoho padli při plnění svého úkolu — zdržet křižácká vojska tak dlouho, dokud se u Žatce nesešikují husitské oddíly k rozhodnému úderu. Bohužel dovedl autor z tohoto námětu vytěžit jen faktograficky podrobný popis průběhu dobývání, respektive obrany hradu, proložený jakýmsi výstupy à la thèse, do nichž mělo být vtěsnáno vše, co je již tradičně charakteristické pro husitskou dobu: zpupnost rytířů, proradnost některých měšťanů, obětavost husitských žen, sympatie lidových vrstev, hrdinství husitských bojovníků atd. Navíc ještě autor přidal sáhodlouhé poučné pasáže vojensky technického rázu (jak dobývat věži, jak organizovat strážní službu ap). To všechno činí z Cajthamlovy hry sice jakési obsáhlé kompendium soudobých politických a sociálních poměrů a válečnické techniky 15. stol., nikoliv však divadelní hru-drama. Nezachránil to ani milostný příběh mladého husity a měšťanské dívky; místo milování totiž většinou diskutují o ideologických problémech. Ani u ostatních se autor nevyvaroval určité mnohomluvnosti. Souvisí to pochopitelně s tím, že hra postrádá dramatických situací, a proto se na jevišti jen hovoří. Postavy nám vyprávějí, jak postupuje obléhání, prokla-

šují, že se budou bít do posledního dechu, a ukazují své vysoké uvědomění, vyslovujíce sice velmi pokrokové, ale už nenové myšlenky. Až na dívku Marii a jejího otce, měšťana Petra, nepodléhá žádná z dosti značného počtu hrajících postav vývoji. Autor si byl plochosti a neživotnosti svých postav zřejmě vědom, a proto dopsal do hry několik dušezpytných a nitro odhalujících monologů, které měly dodat některým postavám lidštější profil. Tyto scény, v nichž se ukazuje, že autor je spíše výrazný talent lyrický než dramatický, bohužel ostře kontrastují s šedostí ostatního epického textu a jsou zcela nefunkční, protože nemají s dějem vůbec nic společného. Pro autora nebylo výhodou, že se premiérového provedení ujal divadelně nezkušený soubor vojenského útvaru. Představení, jehož úvod i závěr chtěly filmovou dotáčkou zdůraznit myšlenkovou paralelu k dnešku, poněkud vadila nedokonalost hereckého podání a nedostatky jevištní techniky. Režisér Zdeněk Petrovič totiž uvázl v nástrahách polyekranové „modernosti“ a technické zařízení, jako obvykle nefungující, nedalo hře dobře vynít. Není pravděpodobné, že by hru uvedly ještě jiné mimokadaňské soubory. Popisná epická složka totiž zdaleka převládá nad myšlenkovým fondem a tím, že tu tedy jde pouze o jevištní zpracování události, úzce vázané ke zcela určitému místu, dává hře význam jen lokální.

Petr Grimm

**KRITIKY**

# NEJSME SAMI

Začátky divadelního souboru J. K. Tyl OB v Katovicích na Strakonicku byly velmi svízelné. Před lety pracovali místní ochotníci dobře, ale pak najednou činnost ustala a všechny pokusy o její obnovení se zdály být marné. Do Katovic začaly jezdit soubory z jiných míst, ale ne vždy uspokojily nároky obecnosti. — Netrvalo dlouho a občané Katovic začali volat po vlastním divadelním souboru. A tak na podzim r. 1958 byl vytvořen přípravný výbor a padlo rozhodnutí: Zkusíme to! Na ustavující schůzi se dostavilo přes 30 zájemců a hlavně — bylo dost chuti do další práce. Do čela dvanáctičlenného výboru zvolili si ochotníci Václava Matějku, dělníka ČZM, a režiséra Eduarda Koláře, učitele místní osmiletky. Připravili si dramaturgický plán na rok 1959 a ... nebyla místnost na zkoušky, nebylo místo na kulisy a rekvizity, staré zařízení bylo převážně zničené nebo rozebráno, osvětlení jeviště naprosto nedostatečné, rozvodná deska životu nebezpečná. Nezbylo než dát se do uklízení. Hromada všelijakých krámů, odpadků, nečistoty putovala z prostoru pod jevištěm na smetišť. Bylo nutno opravit podlahu jeviště, hrozící zřícením, vyklidit půdu vedle jeviště a upravit ji na prozatímní pomocnou šatnu, zbytků starých kulis použít (pokud to šlo) na zhotovení nových atd., atd. Hodně pomohl MNV a JZD, jejichž příspěvním bylo možno provést rozsáhlou adaptaci a rekonstrukci jevištního prostoru a zařízení. Dnes vás katovičtí s radostí zavedou do své nové šatny, kterou si až na drobné řemeslnické práce vybudovali sami — 11 nejobtavnějších členů souboru odpracovalo zde přes 350 hodin. Zároveň se ovšem také zkoušelo a hrálo, aby z výtěžku vlastního divadelního práce bylo možno postupně zakoupit nejnepnější vybavení. A tak mohlo přeče

jen katovické obecnost zatlakat svému souboru, který v r. 1959 nastudoval tři hry. Zahajovacím představením byla hra V+W Nebe na zemi, jejíž inscenace byla hodně problematická. Repertoár obohatilo Blažkovo Třetí přání a pak Dobříčani-nův Společný byt. S nastudovanými hrami uskutečnil soubor 7 představení, včetně zájezdových.

A dál? Nahlédneme do plánu katovických ochotníků na tento rok: „K 15. výročí osvobození naší vlasti, nastudovat hru sovětského autora Rozova Šťastnou cestu a zapojit do práce členy ČSM. Vyhledat a upravit v okolí obce vhodné místo pro divadlo v přírodě a pokusit se o nastudování vhodné hry pro ně. Nastudovat za přímé součinnosti členů JZD hru Nepokojné hody sv. Kateřiny (nebo hru jinou). — Soubor se rozhodl jako celek vstoupit do nově se tvořícího Kulturního klubu JZD a stát se jeho hlavní oporou...“

Katovičtí ochotníci nejsou ve své práci osamoceni. MNV a jeho kulturní komise se svědomitě stará o kulturu v obci, snaží se i na tomto úseku podpořit iniciativu občanů. Se stejným zájmem sleduje kulturní dění v obci okresní výbor KSČ i představenstvo JZD. Při všech důležitých jednáních o kultuře se zde setkáte s předsedou okresního výboru KSČ, předsedou MNV a kulturní komise MNV, předsedou JZD a samozřejmě s vedením divadelního souboru J. K. Tyl. A také je to správné. **J. Režný**

## PO SPOLEČNÉ CESTĚ

Staré Sedlo je malá pohraniční obec blízko Karlových Varů. Po revoluci se sem začali stěhovat čeští obyvatelé. Češi a Němci k sobě dlouho nemohli najít cestu. Nacistická okupace vytvořila mezi nimi přehradu dost vysokou a silnou, aby se zdála k nepřekonání. Pomohl jí odstranit ochotnický soubor. Začal pracovat v roce 1946. Divadelní scéna tu nebyla, hrálo se v hospodě na sudech. Pak začaly společně



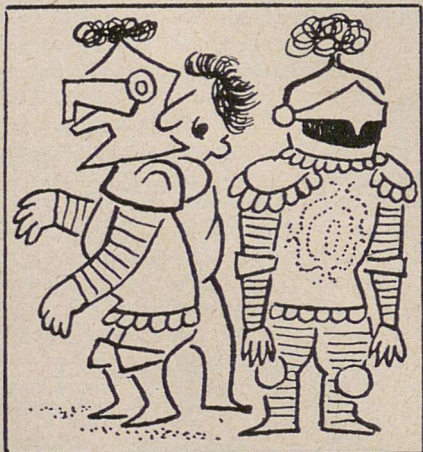
Zkouší se Morálka paní Dulské

estrády, Němci i Češi předváděli společnému obecnostu, co dovedou. Program písniček a divadelních výstupů spojovali dva konferenciéři, český a německý. Němci hrají Klicperův Divotvorný klobouk v překladu a v českém představení Zapské Morálky paní Dulské hraje hlavní roli německá občanka. Z bouračky se začíná spojenými silami stavět kulturní dům. Zajíždí sem instruktor Vladimír Pavelka z karlovarského divadla V. Nezvala a učí soubor především důkladné práci. Nesleví v ničem — ani na čtených zkouškách.

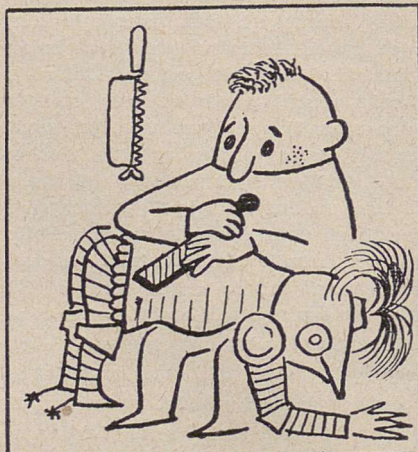
Loni soubor zvítězil v okrese Sokolov v soutěži aktivity ochotnických souborů a pro cenu si do Sokolova zajeli všichni, v čele s předsedou místního národního výboru. Žijí tu totiž všichni jako jedna rodina a navzájem si pomáhají. Neúnavně pracuje v souboru jeho vedoucí Josef Drofa a jeho manželka; učitelka Zdeňka Sklenářová se zase stará o dětský soubor. Pořádá také večery poezie v knihovně. Mládežníci mají čtenářský kroužek, v němž uvedli pásmo o Wolckrovi a Fučkoví.

Se starosedlským souborem se také setkáme v letošní soutěži Karlovarská. Uvedou česky Morálky paní Dulské (otiskujeme záběr ze zkoušky) a německy Klicperova Zlého jelena. **sd**

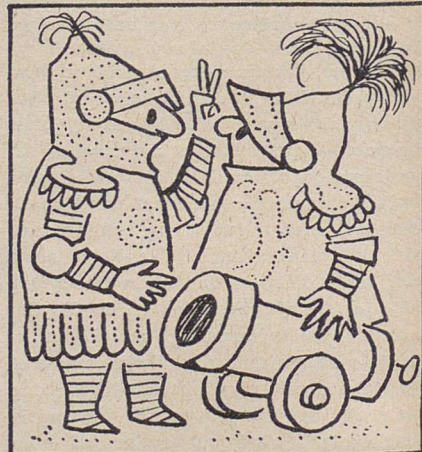
## L I D S T V O RYTÍŘSKÉ MUMRAJE



Jen abych ten převlek stihl!



Nejhorší je, když má člověk kostým z půjčovny.



A dušuje se, že totof poplašné dělo povitovou ránu včas vydá.

# VEČER NA VESNICI

Kola starého Minora proklouzla na hlubokém blátě a než jsem stačil otevřít dveře, již mě vítal správce Osvětové besedy v Dívčicích Václav Mráz a s ním celá řada dalších. Přijel jsem na zkoušku hry Ilji Prachaře Domov je u nás. Někde v koutku studeného sálu sice praskal oheň, ale opravdové teplo vycházelo z nadšení a poctivého přístupu k práci všech členů souboru. Kolektiv zkouší třikrát týdně. Kdo nežil na vesnici, neumí si představit, kolik se za celý den musí udělat práce, kolik se každý z těch lidí snažá, než přijde večerní chvilka klidu. — „Jak dlouho se v Dívčicích hraje divadlo?“ začínám. Odpovědi se jen hrnou. Celých patnáct let se nehrálo. Bývalý soubor žije jen v nejasných vzpomínkách. A nyní? Za půldruhého roku nacvičili ochotníci čtyři hry, mezi nimi i Pavličkovu Černou vlajku. Dvakrát se úspěšně zúčastnili soutěže LUT. Práce Václava Mráze, družstevnic Kalhotkové, Dědičové, Vobrové a dalších přináší své ovoce. — MNV začíná souboru pomáhat — soubor dostane 1000 Kčs na menší opravy a snad na soubor nezapomene ani JZD se svým kulturním fondem. „Nejvíce se ovšem spoléháme na sebe. Peníze nám nebudou nic platné, když všichni nezaberou. Dali jsme si totiž k 15. výročí závazek, že to tady dáme do pořádku a kolem uděláme ozdobný parčík, který tu také kdysi býval. A z dalších plánů souboru? Chceme hrát především pro děti a hned po soutěži s tím začneme. Zvolili jsme si redakční radu a budeme vydávat svůj časopis. Chceme, aby se v něm objevily ty problémy, kolem nichž se zatím jen chodilo. A taky bychom uvítali založení tělovýchovné jednoty. Zatím na nás na okrese nějak zapoměli, ale vina je i na nás. A ještě nám musí zbýt nějaký ten večer na zájezdy do Jihočeského divadla. Jejich

představení se nám moc líbí a učíme se na nich.“ Plánujete tedy dost a dost.

Člověku se dobře povídá, ale na programu byla zkouška. „To nevádí,“ říká Václav Mráz, „nějakou tu minutku přidáme.“ Přidali jich víc. Skončili po jednácté hodině v noci a když jsem si doma vzpomněl na větu ze hry, „... v noci se dějí všelijaké věci...“, jen jsem si přál, aby se něco podobného dělo v noci na všech vesnicích.

Bohumil Toninger

## MLADÉ DIVADLO

Divadelní tradice slovácké obce Dubňany je velmi stará. Hrávaly zde divadlo snad všechny složky — Sokol, hasiči, DTJ, Orel aj. Výběr jejich her byl velmi nenáročný. Když jsme v r. 1957 založili soubor při ZK dolu 1. máj — Lignián, nebylo nouze o staré zkušené ochotnické kádry. Jakmile jsme však výběrem současných, pokrokových her nastoupili novou cestu v ochotnické práci, většina z nich odpadla a museli jsme utvořit kolektiv převážně z řad mladých lidí. Přelomem v naší činnosti byla Kohoutova hra Taková láska. Podařilo se nám s ní zlomit odpor našeho obcenstva k současným hrám a představením jsme postoupili do kategorie B. Do soutěžního ročníku 1958—59 jsme šli s Weisenbornovou komedií Dva andělé vystupují. Dali jsme si hodně práce s tím, aby z představení vynikla myšlenka, která je v textu zastíněna mnohde dost laciným vtipem. Současně jsme s místní skupinou ČSM nastudovali Rozovovu hru Když hledáme radost a dostali se s ní až na Šrámkův Písek, i když sami víme, že bylo v představení mnoho nedostatků [hráli z 90. % úplní začátečníci]. Náš soubor mladých se pak začal převážně věnovat malým estrádním formám, které měly v závodě i v obci dobrý ohlas. Tak např. monotematická estráda ze života mládeže, nazvaná „Co se v mládí naučíš, k stáru těžko ztráčíš“



Z Weisenbornovy komedie Dva andělé vystupují

dosáhla pěkného úspěchu právě v aktuálních adresných satirických scénkách.

K 15. výročí osvobození jsme si vybrali Karvašovu Půlnoční mši a jako jedni z prvních ochotníků jsme ji uvedli už v lednu t. r. Těto hry si nesmírně vážíme a v našem jevištním projevu nás pomohla dovést ne o krok, ale o skok dopředu. Konečně současná drama! Dubňanské obecnstvo svou manifestační návštěvou i svým spontánním potleskem potvrdilo skutečnost, že úpadkovým operetkám se nám podařilo v Dubňanech za dva roky úporné práce odzvonit. V našich nejbližších plánech jsou Drdovy Hrátky s čertem a dva nové programy estrádně agitáční skupiny.

Zatím pracujeme ve velmi těžkých podmínkách. Sál závodního klubu byl předán MNV a slouží jako kino, takže i generálka na jevišti je pro nás vzácností. Ale máme se nač těšit! Na hornickém sídlišti se dokončuje stavba kulturního domu s moderním jevištěm. Stavební závod sice již několikrát odložil termín předání, ale přece jenom věříme, že nám stavbaři v tomto jubilejním roce odevzdají vytoužený kulturní stánek. Dana Holubová

## A T H Á L I E

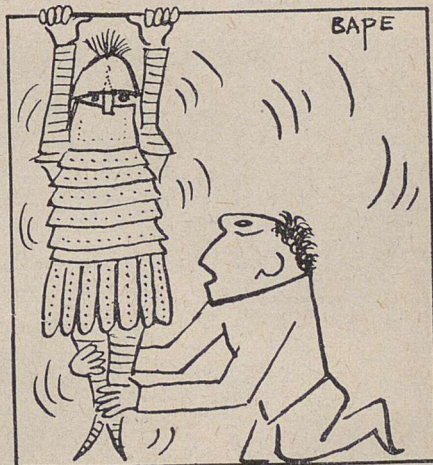
A REJDY



Holdujeme zákulisním bojům.



Eduarde, jseš dost natělkovaný?



Přidržte se, vejvodo, teď zahřmíme třikrát!



Ze Stroupežnického Našich furiantů

Velký filuta děda Stuchlík odchází ze scény, ještě poslední replika soudružky ředitelky a nepravého pravého brigádníka Vedrala, a pak už padá opona, světila se rozsvěčují a upřímný potlesk rozesmátého a spokojeného hlediště potvrzuje, že Stanislavova „Návštěva nepřichází“ zabrala i u obecnstva žižkovské Malé scény. Anšabl děkuje a já se domlouvám s režisérem Otakarem Procházkou na schůzce. „Tak tu zůstaňte třeba hned teď, po představení.“ — „Dobrá, to bude nejlepší.“

Než se herci odličí, prohlížíme si s Karlem Stanislavem foyer divadla. Množství fotografií a návrhů výprav

svědčí o rozsáhlé činnosti souboru. Bílá nemoc, Manon Lescaut, Lišák Pseudolus, Mordová rokle, Cesta lososů, Elektra, Vlci a ovce, Němcovy soudničky, pásmo o Puškinovi, Lelliho Od noci k ránu. A pohádky pro ty nejmenší. Překvapuje nás vkus a výtvarná úroveň většiny návrhů. Nejčastěji je na nich podpis Jiřího Srba. Za chvíli nás někdo uvádí do klubovny souboru. Měl bych snad správněji říci: do šatny, ale pěkně zařízená, útulná místnost připomíná daleko spíše společenský salónek než syrové, studené divadelní šatny, na které jsme zvyklí. Dostáváme kávu a diskuse začíná. Jsem pořád ještě zaujat návrhy inscenací.



R. Lelli, Od noci k ránu

„Jsou velmi pěkné, ale není jejich zhotovení příliš nákladné?“ Vedoucí souboru Karel Hanyš se usmívá. „Stojí nás pouze vydání za materiál. Všechno ostatní si děláme sami.“ Nechci věřit, protože tenhle dobrý zvyk je dnes u městských souborů téměř zapomenut. „I kostýmy si sami šijeme.“ Jedna z členek souboru mě přesvědčuje. Přináší z vedlejší místnosti rozšítou královskou róbu. „To je do naší příští pohádky. Musím to zítra dodělat.“ Připadám si jako v pohádce. Soubor, který sám vyrábí kulisy, šije kostýmy, ... .. a topí, maluje, uklízí, sešívá oponu ...“. Raději už obracím hovor jinam. Mluvíme o hře. Zdá se mi, že nejlépe vyšly kladné postavy. „Josef Koutský a Dagmar Marková jsou velmi zkušení herci.“ Ale i ti ostatní se se svými rolmi celkem dobře vyrovnali. A děda Stuchlík v podání Pavla Hory rozesmával hlediště po celý večer. Byl to zasloužený úspěch celého kolektivu souboru i skromného autora, který v této jadrné lidové veselohře citlivě a přesto efektivně uplatnil svou důvěrnou znalost venkovského prostředí. A tak se povídá a povídá.

Všiml jsem si již předtím, že u dlouhého klubovního stolu sedí i šatnář, uvaděčka, osvětlovač, paní pokladní. Říkám, že se mi líbí tento poměr mezi ochotníky a zaměstnanci divadla. Čistě „profesionální“ vztah nebývá souborům většinou ku prospěchu. Sám jsem byl svědkem, že v ochotnickém divadle, jehož představení se protáhlo přes ujednanou dvaadvacátou hodinu, osvětlovač před posledním jednáním vypjal světila a chystal se odejít domů, argumentuje tím, že za „přesčasý“ není placen. „To by se při vašem poměru k zaměstnancům divadla nemohlo stát, že?“ Vidím, že lidé, o kterých právě hovořím, bystří pozornost. A pak mi někdo se smíchem odpovídá: „Ale vždyť to nejsou žádní placení zaměstnanci, jsou to prostí členové souboru. Což musíme všichni jen vystupovat na scéně? Potřebujeme i „nejvíštní“ ochotníky: výtvarníky, inspičienty, techniky, maskéry, propagační pracovníky, provozní personál, všechny šikovné ruce. A v našem souboru je také máme.“ Dopíjím kávu a zvedám se. Takových souborů je u nás v Praze skutečně málo. Ještě slyším, jak si režisér domlouvá s herci na zítřek jednu z posledních zkoušek polské detektivky, která bude mít v nejbližších dnech premiéru, a pak vycházíme do mrazivé noci. Loučím se s Karlem Stanislavem a spěchám domů, abych ještě při dobré paměti napsal tento článek o příkladné práci ochotnického souboru Malé scény Osvětové besedy v Praze 11, jenž patří mezi ty vzácné soubory, které mohou hrát divadlo, i když „oni nedodali“ nebo „oni nezajistili“. Našli totiž způsob, jak být na „nich“ nezávislí: dělají si všechno sami.

P. G.

# MEZI NEBEM A PEKLEM JE ZEMĚ

Čtenáři laskavě dovoří, abych se vrátila k jedné neslavné historice českého divadla a české kulturní veřejnosti první republiky. 5. ledna 1925 uvedlo Národní divadlo v režii Karla Dostala hru Belgičana Henrika Soumagna **PŘÍŠTÍ MESIÁŠ**, dramatický pamflet o pěti aktech. Při třetím aktu vypukly bouřlivé demonstrace v hledišti. 6. ledna protestují klerikální Lidové listy proti reprízám hry, 8. ledna je debatní večer Dělnické akademie proti ohlášenému cenzurnímu zákazu. Vycházejí kritiky pro i proti — podle zaměření listů. 21. ledna je dopoledne hráno představení pro cenzurní radu, večer je ve vinohradském Národním domě anketa o svobodě umělecké tvorby, pořádaná Osvětovým svazem, Dělnickou akademií, Ústřední školou dělnickou a Svobodným učením selským. Mezi referenty je Otokar Fischer a Zdeněk Nejedlý. 22. ledna je vyhlášen definitivní zákaz Příštního Mesiáše. Děj hry lze stručně zachytit dvěma větami: Do varšavské židovské krčmy ve štedrovečerní noci přichází židovský obchodník David Kellerstein mezi opilce a ztroskotance a přikrmen značnými dávkami kořalky v opilém snu čeká na příchod Mesiáše. Objeví se, že Mesiášem je on sám, provolá se za nového boha a hlásá nové náboženství. Ostatní dopoví citáty z kritik. Referent B. ve Večerníku Českého slova z 5. ledna 1925: „S náboženskými představy a pojmy zachází Soumagne zcela nemilosrdně a výsměšně, víru v Boha činí jeho Kellerstein závislou na podmínce, že u Rézi, dcery krčmářovy, zjistí ohmatáváním tvrdá ňadra, a po celý večer prolévají se hrdla rokujících důkladnými doušky whisky, takže jsou posleze všichni opilí. Výkřiky »náboženství« střídají se s výkřiky »whisky«, jako by obě stejně bylo toliko k opojení a otupení myslí.“ Lidové listy 6. ledna 1925: „S galerií, balkónů i parteru ozývaly se výkřiky: Socialistická buržoazie směje se Bohu! To je kabaret, ne Národní divadlo! Hanba!“ Hru označují za „nízkou, zločinnou blasfemii, protlačanou socialisty pro urážku všech, kdo mají úctu k sobě“.

Podívejme se blíže, co tak rozhořčilo kritiky, napájené z klerikalistického koryta. Kellersteinovi se zjeví Bůh-Otec.

KELLERSTEIN (světácky): David Kellerstein, prosím. S kým mám čest?

PÁN: Bůh-Otec.

KELLERSTEIN: Prosím?

PÁN: Bůh-Otec.

KELLERSTEIN (překvapem): Ach! [Pak prostě] Dobrý den, tatínku.

Kellerstein podle návodu Boha-Otce se snaží vytvořit své náboženství, když se už provolal za boha. Zjišťuje, že nikdo v nic a v nikoho nevěří.

BŮH-OTEC: To je bod A. Když bůh vnikne do ducha své doby, má si vytvořit sen o budoucnosti. Bod B. A od skutečnosti A k utopii B má bůh najít správný přechod. Tak se sestavuje náboženství. Nic jiného to není a to je vše. Sestavit jízdní řád pro cestu mezi současnou skutečností a tím, čím má být příští století.

Bůh-Otec odchází a Kellerstein musí prohlásit své náboženství. Vzmůže se jen na příkazy Věřte, Milujte a Doufejte.

KELLERSTEIN: Budete mít náboženství, které vás spasí...

HLASY: Kdy? ... kdy?

KELLERSTEIN: Brzy. Ale dnes je váš bůh napitý jak houba. Nemůže vám přece kázat pod stolem.

## KONEC HRŮ

Soumagnův Příštní Mesiáš byl otevřeným skeptickým vyznáním buržoazního intelektuála. Pobouřil proto tak ostře buržoazní společnost, že jí současně nelibostně strhával její pokryteckou masku. Buržoazie rozhodně už nebyla hluboce věřící, ale náboženství jí splývalo se zásadou osobní morálky, bylo určitým měřítkem jejích mravních hodnot, podporou státního řádu. A Soumagne právě na tyto tzv. mravní hodnoty ostře útočil.

České drama první republiky se tak daleko, jako tento belgický autor, nikdy nedostalo. Konečně, tehdy byl čelným dramatikem vyhraněný katolík Jaroslav Hilbert, nepokrytě prosazující ve svém díle náboženské ideje. Ostatní „oficiální“ dramatici kolem náboženských otázek raději jen zpozrdali rozpačitě přešlapovali.

S nástupem nového českého dramatu po revoluci 1945 se otvírají i nové tematické sféry. Převratné společenské dění si přímo vynucuje dramatiky, kteří by novou historií zachytili v ostrých tazích. Náboženské otázky nelze v této době řešit šklebným pamfletem. Je třeba reálně vidět, že u nás žije značné procento lidí hluboce věřících, že víra v boha je zakořeněna i tam, kam už pronikl společný pokrok.

Tehdy si české drama nachází zvláštní cestu, jak promluvit k lidu řečí pohádkového podobenství. Čerpá ze zdroje lidové fantazie, z jejího pojetí nebe a pekla, tak značně vzdáleného církevním obrazům.

Líbezná Drdova pohádka **HRÁTKY S ČERTEM** vznikala v době nejkřutější, na sklonku okupace, kdy lidé prožívali peklo, jehož biblická představa byla nedokrevnou legendou proti kruté skutečnosti. V Hrátkách je vybojován vítězný boj člověka s peklím přímo. I když se ve vrcholném osmém obraze objevuje anděl Teofil jako deus-ex-machina, aby zasáhl v okamžiku, kdy se celé peklo sápe na Martina, přichází už pozdě. Martin Kabát vybojoval sám boj o Káču a Dišperandu, i o sebe, velkou zkoušku nezničitelného lidského citu solidarity. Z temné doby vytryskl v Drdově hře pramen živé vody optimismu a nezdolné víry v člověka. V postavě Školastyka je odhaleno pokrytectví svatoušek a sobců, středověká nenávisť k člověčenství. Nebe je tu ještě pohádkové, česky mírné a blankytně modré s kadeřavými obláčky, ale je to už instance jaksi zbytečná, trochu byrokratická a nepružná. Martin rozumí životu na zemi lépe než nebeské představenstvo: dovede účinněji napravovat provinilce — prací. Peklo je básnickým obrazem apokalyptického děsu, hrůzy, kterou už člověk může pojmenovat z vlastní zkušenosti. Z pohádky tu vlastně zůstalo málo — čerti, vařící kotle, plamen a sfra. Psychologické kleště, do nichž je svírán Martin Kabát, jsou příliš dobře známy z nacistické praxe.

**DALSKABÁTY, HRÍŠNÁ VES ANEBI ZAPOMENUTÝ ČERT** jsou v Drdově tvorbě považovány za druhé Hrátky. Nebe tu však už svého zástupce nemá, za tuto instanci už jedná peklo, velmi dobře si uvědomující vzájemnou závislost. Cituji přímý text z prvního obrazu, kdy se Dr. Solfernus vrací od prohrané pře o duši venkovského faráře z Dalskabátů, kterému „nic lidského nebylo cizí“.

Dr. Solfernus: Úplně se to tam vymklo nebi i peklu z kompetence, dělá si prostě každý, co chce. — Andělský advokát mi šel na ruku, chtěl ho tam zkoupat taky. Nepovedlo se, ani spojenými silami!

Děblové mezi sebou konverzují s dokonalou znalostí církevních předpisů.

Belzebub: Tělesnost se má potírat, ne? Na to jsou ti hořejší odjakživa metři.

O hříchů prvních lidí říká Dr. Solfernus: „Zkrátka to ti hořejší potřebovali, že byli takoví velkorysí!“ — Pekelný seznam pokušení je vypsán ze Životopisů svatých a působí na Dr. Solferna jako snůška primitivnosti.

Děj se od této chvíle rozbíhá několika proudy. My budeme sledovat jen ten, v němž připlouvají do Dalskabátů pekelné mocnosti, zastoupené Ichthuriem, vedoucím pekelného ústavu experimentální psychologie. Ichthuriel nastupuje na místo zemřelého faráře a snaží se chytat dušičky na udici hříchů. Aby získal k tomu lovu solidní podklad, snaží se na ně působit psychologicky i obyčejnými praktikami lži. Jenže lidé se vždy mezi sebou domluví a krása jejich života je tak silná, že se i unuděný a zle-nivělý čert Trepfajksl, zanedbaná pekelná filiálka v Dalskabátech, polidští v Plaznerčina Matesa. Před strašnou nákazou člověčenství se nakonec musí chránit i peklo.

Trepfajksl-Mates byl násilím zavlčen do pekla. Místo, aby před pekelným tribunálem omlouval své přestupky proti pekelným řádům, vzbouří se a přímo v pekle hájí zájmy obyvatelů Dalskabátů. V závěru sedmého obrazu Solfernus chrání Belzebuba před Matesem: „Pozor, Veličenstvo! Ten idiot se vztekl! Ten je nakažen strašnou infekcí Člověčinou! ... Po-

dívejte se! Všechny příznaky souhlasí! Přichylnost k lidem! Mravní rozhořčení! Obětavost! Cit solidarity! To je strašná ná- kaza! Izolovat ho! Odstranit! Sic z toho bude epidemie!... Ná- kazy je tu plný vzduch, než se to roznese mezi služební čerty! ... Příteli Belfegore, vezme se do rukou! Nedejte se prosit, když je peklo v nebezpečí!"

Belfegor: „Všem čertům těchto nižších kategorií: S, T, U, V, X, Y, Z: Na můj povel zacpat nos! Ted! Nedýchat! Kdo to tam ještě dýchá? Já mu roztrhnu nosní dírky! — Veličenstvo, ozna- muji, že všichni čerti nižších kategorií na můj povel přestali dýchat!"

Trepifajksl-Mates se vrací, vyhozen z pekla, zpátky do Dals- kabátů, právě včas, aby zpřetrhal poslední pletichy „faráře“ Ichthuriela. A pádná rána vesnického kováře dokáže Ichthurie- la odstranit důkladněji, než by dokázala svěcená voda — kterou si tu ostatně Ichthuriel kropí, jako by se nechumelilo.

Jako Hrátky jsou i Dalskabáty Drdovým radostným při- takáním člověčině. V Hrátkách bylo ještě nebe předst- avováno jako nebe českých legend a pohádek — takové mírné, dobré, trochu nudné, ale něžné, s mentorským vzta- hem k člověku; Dalskabáty už staví člověka mezi peklo a nebe, které se tu spojují k jeho pokoření. Jenže člověk se už jednou provždy rozhodl vytvářet život na zemi po svém a dovede si toto právo uhájit. Proti zázrakům se staví práce a solidarita jako síly mocnější.

Podkrkonošská báchorka Marie Kubátové **JAK PŘIŠLA BASA DO NEBE** vznikla z muzikantské „poudačky“ a i svým tvarem zůstala ještě napůl vyprávěním, napůl di- vadlem. Jejimi hrdiny jsou dva muzikanti s klarinetem a basou, kteří si vyšlapou celou odyseu od sněh smrti do pekla a z pekla do nebe. A protože nikam z těchto pů- sobišť nepatří a všude se stanou nadměru nepohodlnými návštěvníky, z nebe jim „vylejou perka“ zase zpátky na zem. Zase jsou tu typické lidové postavy a zcela po lid- ském rozumu upravují osudy lidí, jak si je zaslouží: v sni smrti starým, sedřeným tkalcům přidávají čerstvé svíčky

a vyměňují krásnou svíčku faktora-vyřídůcha za tkalcov- skou dohasínající. Představě blaženosti v nebi nechtějí ro- zumět, jsou z toho blaženého nicnedělání dočista zničeni. Nakonec i andělé v nebi mají značné pochybnosti o světě jako slzavém údolí, vyhrává-li tam právě taková řízná muzika, jakou jim předvedou Tuláček, Józa i v nebi už usedlé muzikantské duše.

Zašli jsme si za Soumagnovým Příštím Mesiášem až do dvacátých let první republiky ne pro pouhou atrakci. Na- bízí se tu srovnání. Soumagne došel nejdál, kam může dospět buržoazní intelektuál ve svém ateismu: s vírou v boha pohřbil i víru v jakoukoli hodnotu, i víru v člo- věka. Dostal se až k mrtvému bodu naprosté desiluze, na němž se potácí západní drama dodnes.

České drama porevoluční šlo po Tylových stopách za lidovou pohádkou a jejími hrdiny, jejichž život není prá- vě „obdařen statky vezdejšími“. Objevilo tu ryzi české charakter. V jejich houževnaté pozemskosti je i nevíra v nebe a peklo, v osud, který je člověku určen.

Domnívám se, že dramatu nebude nikdy postačovat po- dávat jen vědecký důkaz o podstatě světa a o nesmysl- nosti církevních učen. Kde našlo náboženství u našich lidí úrodnou půdu, působilo především citově, celým arzená- lem zbraní i značných uměleckých hodnot. Lidí dojmala Kristova chudoba a láska k bližnímu a zavírala jim oči před zpupností církevní hierarchie, před tím, jak sama církev se na hony vzdálila původnímu křesťanství. Ne- vzdala-li se církev nikdy tohoto rafinovaného útoku na lidský cit, tím spíše nesmí přestat citově působit i naše umění.

Všechny tři naše pohádky, Drdovy Hrátky a Dalskabáty a Kubátové Jak přišla basa do nebe, dokázaly vytvořit v pohádkovém rámci reálný svět lidí a povýšit člověka na místo, které mu náleží: na místo hospodáře na této zemi, jediného, který o životě na zemi může rozhodovat.

SLÁVKA DOLANSKÁ

## DĚLNICKÝ KULTURNÍ FESTIVAL V NDR

KONRAD HOERNING

Loňský 1. dělnický kulturní festival byl pro celou Ně- meckou demokratickou republiku vý- znamnou kulturní i politickou událostí, neboť znamenal velké vítězství v boji za uskutečnění socialistické kulturní revolu- ce. Festival, jehož pořadatelem byly odbo- rové organizace, se konal v létě 1959 v ok- resu Halle, důležitém průmyslovém stře- diskú NDR. Po celé jeho trvání se v diva- delních a klubovních sálech nejrůznějších míst tohoto okresu, na přírodních jeviš- tích, v kinech i přímo v závodech střída- ly nejrozmanitější kulturní pořady, od koncertů, divadelních představení a es- trád, literárních a diskusních večerů s mladými dělníky až po vystoupení agitprop-skupin. Vedle umělců, orchestrů a divadel okresu Halle se jich účastnili i profesionální soubory a sólisté z celé NDR, jako např. i v Československu zná- má altistka Irmgard Arnoldová, pianistka Annerose Schmidtová, Armádní umělec- ký soubor Ericha Weinerta, orchestr lip- ského Gewandhausu, známý Brechtův Berliner Ensemble aj. Podstatnou účas- t na programu měly také soubory amatér- ské, ať již to byly taneční skupiny, pě- vecké soubory, kabarety či ochotnické di- vadelní kroužky. Úkolem festivalu bylo, obeznámit dělníky s poklady světové kul- tury a zejména s díly socialistického umění a literatury, vytvořit těsné spoje- ní mezi umělci a jejich obecenstvem — dělníky, zpevnit svazky mezi uměním pro-

fesionálním a amatérským a v neposled- ní řadě i podnitit tvůrčí aktivitu dělníků samých.

Jaké byly nejvýznamnější události a nej- cennější poznatky z festivalu? Rozsah to- hoto článku mi nedovoluje zabývat se jimi v celé jejich šíři a bohatosti. Sou- středím se proto jen na projevy v oboru mluveného slova. Ukázalo se totiž, že (až na jedinou výjimku) všem souborům, za- bývajícím se tzv. malými formami, není ještě zcela jasná vůdčí úloha mluveného slova pro vnitřní soudržnost pořadu a vyjádření jeho celkové myšlenkové kon- cepce, která mu právem náleží, protože právě mluvené slovo má ve všech v tzv. „Ensembleprogrammu“ používaných žán- rů největší možnost přímého stranické- ho vyjádření. Zde se nám naskýtají ješ- tě velké úkoly, protože se domníváme, že úspěch tematicky zaměřených pořadů je na jasně formulované koncepci a dob- ré volbě slovesných příspěvků závislý v největší míře. Hodnotu estrádního po- řadu pak značně určuje zdařilý výběr mluvených čísel.

Snad nejzajímavější událostí 1. dělnic- kého kulturního festivalu bylo pohostin- ské vystoupení skupiny Maxima Vallenti- na, zasloužilého pracovníka revolučního dělnického divadla, která pod názvem „Agit-Prop-Programm“ uvedla dva pořa- dy H. Müllera — „Die Korrektur“ a „Klettwitzer Bericht“. Oba pořady jsou sledy scének s průběžnou fabulí a s vy- víjejícími se postavami, které procházejí celým dějem. První pořad je vlastní

zkratkovým dramatem o dělnickém kolektiv, které formou krátkých výstupů ukazuje chvíle ve vývoji jeho členů k so- cialistické uvědomělosti. Druhý je zpra- cováním skutečného příběhu o solidar- ní pomoci všech vrstev obyvatelstva po zřícení těžařské lanovky na povrchovém dole v Klettwitzu. Tímto příběhem se ješ- tě prolíná příběh druhý, který se zabývá politickým vývojem dělnice z briketárny a jeřábníka. Tyto dva pořady, a zejména první z nich, jsou ukázkami dalších vý- vojových možností agitpropů, které vybředávají ze slepé uličky schematismu a povrchnosti, jimiž bývaly programy tak-ového druhu často poznamenány. Ukazu- jí, že politická působivost je tím větší, jsou-li společenské rozpory ukazovány v celé své hloubce a na konkrétních, umělecky ztvárněných příkladech. Vý- voj pořadů agitpropu se nyní ubírá dvě- ma cestami — na jedné straně je tu sna- ha po rozsáhlejší, umělecky ucelenější formě, která míří posléze k dělnickému divadlu, a na druhé straně to jsou spe- cifičtější a operativnější agitky, pracují- cí i prostředky mimouměleckými. 1. děl- nický kulturní festival nejen předváděl, ale i inspiroval tvorbu nových děl. To je jeho největší zásluha.

\* Autor rozlišuje tzv. Ensemblepro- gramm — estrádní pásmo monotematicky zaměřené, jako bylo např. vystoupení kul- turní skupiny Bergbau, která uváděla pořad „Uhlí — to je světlo, teplo, život“, a tzv. Estraden — u nás smutně známé konglomeráty různých čísel bez jednotné tematické souvislosti. Pozn. překl.

Scheersberg je západoněmecké město v okrese Flensburg nedaleko pobřeží Baltického moře. Každoročně se zde pod vedením reprezentantů měšťáckých divadelních souborů Německé spolkové republiky koná Mezinárodní týden ochotnického divadla. Na první pohled je zarážející, že právě zde vzniklo takové kulturní centrum, když je všeobecně známo, že jinde ve Spolkové republice sotva existují prostředky pro rozvoj kultury a osvěty. Ve skutečnosti je tomu tak, že Šlesvicko-Holštýnsko dostává podporu ne snad proto, že se spolková vláda nejednou rozhodla podporovat lidové umění, nýbrž proto, že imperialistické sly NSR chtějí poněkud dánské národnosti menšiny, žijící ve Šlesvicku-Holštýnsku a používají k tomu účelu především organizace Pohraničního spolku pro kulturní práci ve šlesvické oblasti. A právě tento spolek je jedním z pořadatelů Mezinárodního týdne ochotnického divadla v Scheersbergu.

Měl jsem to štěstí, že jsem se brzy po XXIX. Jiráskově Hronově zúčastnil i 5. mezinárodního týdne ochotnických her v Scheersbergu [konal se od 2. do 7. 10. 1959]. Jiráskův Hronov byl festivalem vysoké úrovně a nesmírného politického významu. Vzpomínám vášnivých diskusí o představeních her Profesor Mamlock a Trojané. Nikdo z nás tenkrát netušil, jak palčivě aktuální byla právě tato představení, protože byla a jsou plamenným protestem ochotnických umělců proti antisemitské vlně, která se několik týdnů po XXIX. Jiráskově Hronovu rozlila Spolkovou republikou. Známé výtržnosti jsou jasným projevem fašismu v NSR, kde fašisté a bývalí nacisté, jako Oberländer, Globke, Speidel aj. dosáhli významných postavení.

Zcela jinak vypadal festival v Scheersbergu. Vystoupilo 16 ochotnických souborů, z toho 10 z NSR, 2 z Rakouska a po jedné skupině ze Západního Berlína, z Belgie, Švédska a z Lucemburska. Mezinárodní účast byla tedy celkem slabá a jednostranná, jen z kapitalistických zemí.

Hlavním úkolem repertoáru bylo neublížit nikomu, nejméně ovšem spolkové vládě. O nějakém určitém směru v repertoáru nelze mluvit, uvádělo se všechno možné: dolnoněmecké hry vedle existencialistických, psychologické vedle církevních her o zvěstování. Mezi jinými to byly hry „Swinskomedie“ od Augusta Hinrichse, což je málo náročná komedie z vesnického prostředí, pak dolnoněmecká hra „Tam, kde jsme doma“ od Ivo Braaka, „Sachy o duši“ — církevní hra od Bernt von Heiselera, „Zde nejsme doma“ — existencialistická hra od Eugena Andergasta a Büchnerův „Vojcek“. Ani představení ani diskuse nezažily stanovisko k životně důležitým otázkám německého národa v boji za mír a za jednotu naší vlasti. Byly to typické příklady samoúčelného ochotničení, které se zcela zřeklo velkého společenského úkolu divadla — působit na společnost a přetvářet ji. To dokazovaly také diskuse o jednotlivých představeních. Byly velmi povrchní a zabývaly se pouze formou představení. Ani v jednom případě si nepoložily otázku, co chtěl soubor svým představením a autor svou hrou říci. Žádné představení se nesnažilo o sociálně kritické stanovisko, všechny hry byly pojety a inscenovány jen z psychologického hlediska. To se projevilo zejména u představení Büchnerova „Vojcka“ (lucemburský soubor „Compagnons de la Scène“). Toto významné dramatické dílo, které je nesmírnou obžalobou německého militarismu a potlačování a zotročování člověka v měšťácké společnosti, bylo degradováno na psychologicko-pathologickou slátaninu. Vojcek, člověk zneuctěný měšťáckou společností, byl v tomto představení uštvánou kreaturou, pathologickou studií. Jeho tragickým osudem nebyla vinna společnost, nýbrž jeho chorobná pudovost. Toto představení nemělo již nic společného s Büchnerovým revolučním dramatickým dílem, nebylo ničím jiným, než falšováním díla, zcela obvyklým v kapitalistickém uměleckém provozu. Proto je velkou povinností socialistických ochotnických a dělnických divadel ujmout se pokrokového kulturního dědictví světové literatury a pečlivě a svědomitě je pěstovat.

Čtěl bych se ještě zmínit o představení „Kateřina II.“, které předvedli švédští studenti Vysoké školy technické v Göteborgu. Text si napsali studenti sami a také v něm hráli — i role žen. Přitom jim zřejmě šlo nejvíc o politické špičky proti Sovětskému svazu a jeho vedoucím státníkům a proti Říjnové revoluci, jimiž byla hra bohatě prošíkována. Tento případ dokazuje, že se vedoucí politikové Spolkové republiky snaží zapřáhnout do káry své míru nepřátelské politiky také lidové umění. Je však politováníhodné, že se osobnosti jako Mirbt, Brunkert a prof. Braak propůjčují k něčemu takovému, protože to byli oni, kdož se víc než jeden vyslovil za účast ochotnických divadelních skupin ze socialistických zemí na Mezinárodním týdnu ochotnického divadla v Scheersbergu.

Pokud jde o formální kvalitu představení, byla většinou pozoruhodná. Tak skupina „National vlaas Kristelijc Toneelverbond Ledeberg“ z Belgie předvedla skutečně výtečné, do detailů propracované a strhující představení „Swinskomedie“ od A. Hinrichse. Tato skupina rozhodně měla úroveň průměrného profesionálního divadla. Čím je tato skupina však ve skutečnosti? Je to divadlo ochotnických starů. V této skupině byli nejlepší herci mnoha belgických ochotnických skupin. Pod vedením zkušeného režiséra z povolání byla „Swinskomedie“ pečlivě nastudována. Po Scheersbergu se skupina zase rozejde. Jsem rád, že ani u nás v NDR, ani u vás v ČSR neexistuje takový druh ochotnického divadla, že vycházíme ze stálých souborů, které vědomě a systematicky podporujeme a že jsme dosáhli takovou kvalitu představení, která si v ničem nezadá se skupinami, jež vystoupily na Scheersbergu. To dokazuje XXIX. Jiráskův Hronov v r. 1959, jakož i přípravy k III. německému ochotnickému kongresu. Budme hrdí na tyto krásné výsledky socialistického lidového umění a pracujme společně dál za vítězství socialismu v našich zemích!

OSWALD TÜRK, LIPSKO

Řadou ochotnických jevišť již úspěšně prošlo toto Frýdovo psychologické drama o „posledních dnech“ buržoazie v naší socialistické společnosti. Její rozklad zachycuje autor na přiběhu rodiny Horských, jež se nyní podobá spíše potápějící se lodi a její příslušníci trosečnickům, z nichž každý je kdykoliv ochoten potopit druhého, jen když sebe zachrání. Žijí ze dne na den a dřívější životní standard udržují si jedině tím, že občas něco rozprodají z rodinného majetku. Nejmladší dcera Jana snaží se za vydatné podpory své matinky ulovit za manžela obchodníka Morella z Vídně. Při každé jeho služební cestě do Prahy zvou ho do své vily, hostí a matka jej dokonce nechá vždy ochotně vyspat se svou dcerou — neboť pro to, dostat se za hranice, není podle ní žádná obět dost velká. Podařený synáček Pavel zase dává před prací raději přednost drobným podvodům a později i loupežnému přepadení taxikáře, a jen nejstarší, Sylva, zachovala si rovnou páteř. Neustále proto žije s ostatními v rodině v konfliktech a je tu považována za černou ovci. — Ochotníci v Dolní Dobrouči vybrali si Sylvu jako soutěžní představení a postoupili s ní do oblastního kola celostátní soutěže vesnických souborů, pořádaného koncem března v Bystrém u Poličky. V hereckých výkonech jejich představení setkávalme se s kresbou více či méně dokonalou podle možností a míry talentu jednotlivých představitelů. Jedno je však pro jejich výkony společné: jasný záměr a snaha ukázat neschématicky co nejbohatší vnitřní život postav. Ne všude je ovšem snaha korunována plným úspěchem. Nejvíce se k němu přiblížila Pavla Kubíčková, představitelka Sylvy, ačkoliv autor značně ztížil její postavení ve hře určitou nelogičností vývoje, jímž prochází. Daleko hůře se daří dramaticky vystihnout všechnu vnitřní složitost postavy představitelce Sylviny matky. Také u ostatních postav by bylo třeba ještě více zvýraznit jejich charakteristické rysy, více je navzájem odlišit nejen maskou, zjevem, ale především hereckým projevem. Vždyť Frýdova hra přes některé závažné nedostatky není jednotónová, ale daleko barvitější. Na kazech v hereckých výkonech však nese do značné míry vinu režie, která málo odlišuje a akcentuje, neodlišuje hlavní od vedlejšího, málo pracuje se změnou rytmu a i to pak citelně oslabuje kritický nerv hry. Přesto však vykonala soubor vzhledem k svým silám kus dobré a užitečné jevištní práce. Některými momenty svého představení zároveň dosvědčil, že v budoucnu by mohl dokázat ještě víc.

Jaroslav Beránek

# ÚVOD DO KOSTÝMNICTVÍ I.

Jedním z nejdůležitějších pomocníků herce na jevišti je kostým. Je nedělitelnou součástí inscenace, vyrůstá přímo z autorovy předlohy a režisérova záměru. Je výtvarným prvkem nesmírného významu. Je dramatickým doplňkem i vůdčí dramaticko-výtvarnou složkou. Je výrazným ukazatelem doby, společenského rozlišení i charakterového základu. Kostým v jevištním prostoru správně nasvícen stává se výtvarně barevným zázrakem... A je pochopitelné, že při tak důležité funkci naskytuje se i plno problémů, hlavně v ochotnických souborech. Víme, že hlavní bolestí jsou půjčovny a potom nedostatek publikací, které by souborům mohly pomoci v jejich práci. Víme, že je nedostatek lidí, kteří by pomohli, nedostatek finančních prostředků atd. Naší statěmi chceme alespoň trochu pomoci souborům odstraňovat tento těžký problém a informovat je v základních otázkách.

Nejdůležitějším bodem je **herec a kostým**. Pečlivě si všimějme všech předností i nedostatků lidského těla, abychom mohli vhodně kostým upravit a přizpůsobit tzv. na tělo. Důležitý je nejen střih šatů, ale i barva, kvalita látky atd. Musíme vědět, že chceme-li silné tělo zeštíhlet, nemůžeme mu navěsit příčné pruhy či veliké květy, ornamenty atd.

Na naší tabulce si ověříme různé ctnosti i nectnosti oblékání. Vždy dbejme, aby se herec v kostýmu cítil dobře, aby mu kostým nepřekážel a nevnucoval pocit stísněnosti. Počítejme při volbě kostýmů též se scénou. Jsou-li schody, praktikáble, šikmy či propadla, vyžaduje kostým zvýšenou pozornost. Je nutno počítat s délkou a šířkou kostýmů, vleček, přehozů atd.

Každá hra vyžaduje i v barvách pečlivého sestavení. Veselohra vyžaduje barvy rozzářené, rozesmáté. Drama zase potřebuje hutnost a dramatickост barvy. Kostým může být na jevišti i jediným výtvarným prvkem. Vždyť stačí černý horizont a herec v kostýmu. Je pochopitelné, že v takovém případě musí být kostým přímo dramatickým činitelem a jasným ukazovatelem prostředí. Na kostýmu se pak musí odrážet společenské rozvrstvení i charakterové znaky v co největší míře.

Jedním z velmi důležitých momentů při úvahách o kostýmu je pohyb. Každá látka má svou pružnost a vláčnost, tuhost či nepoddajnost. Na našem dalším nákresu vidíte pohybové možnosti materiálu. Ostatní nákresy se pokoušejí ukázat v historickém přehledu kostýmů, tak jak se nám dochoval v rytinách, obrazech a záznamech, tedy v přesném podání, a vedle toho také ukázat, jak výtvarník může použít historického základu a vytvořit kostým na podkladě vlastní fantazie a výtvarného citu v duchu autora a režijního pojetí hry. Snad nám čtenář nezazlí, že zde budeme více kreslit a méně psát.

KAREL ŠÁLEK



Každá postava vyžaduje speciální úpravy kostýmu

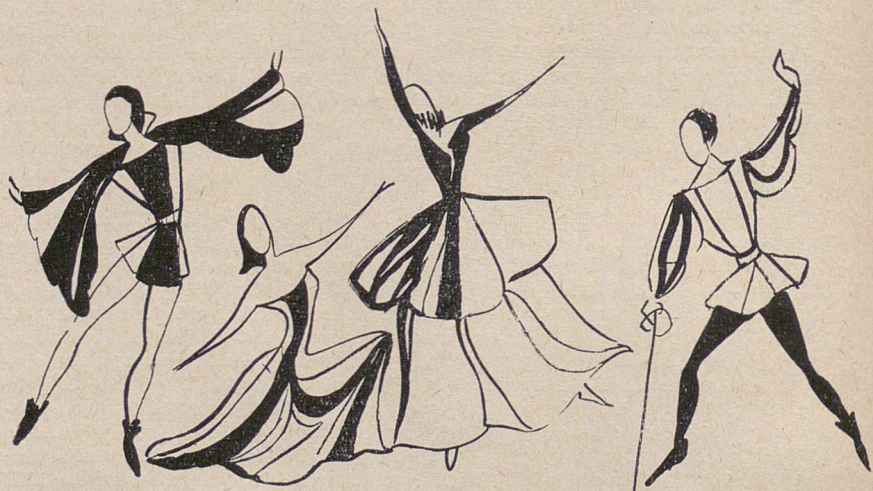
Takto ne

Takto ano



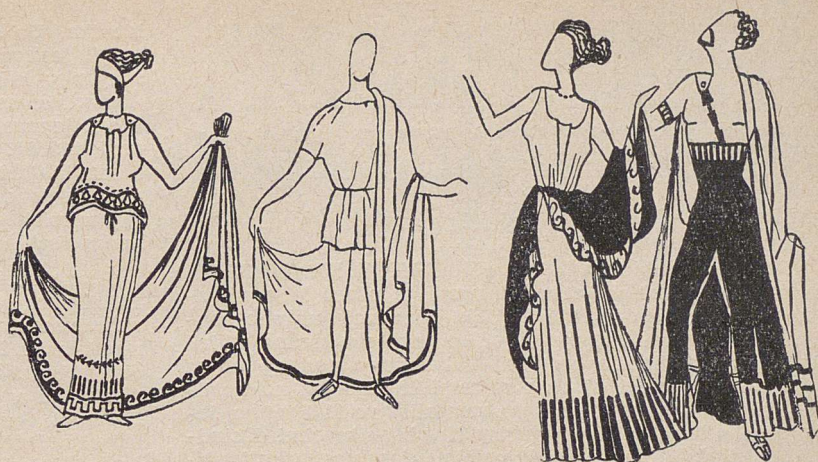
Takto ano

Takto ne

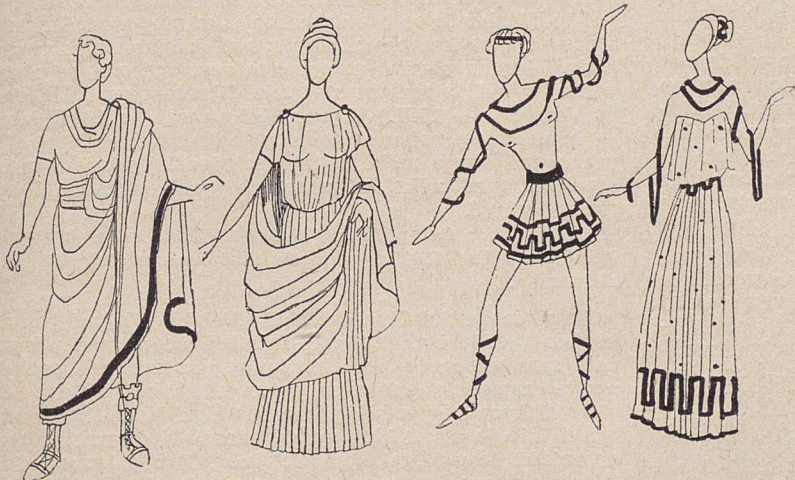


Pohybové studie kostýmních materiálů. Použito hedvábí, silonu, monofilu, uvutanu, mušelínu, žoržetu atd.

Řecko — 2000 let př. n. l. (rytina) —  
jemné lněné plátno  
Návrh Medea (hedvábí, batist), Iason  
(bílé plátno)

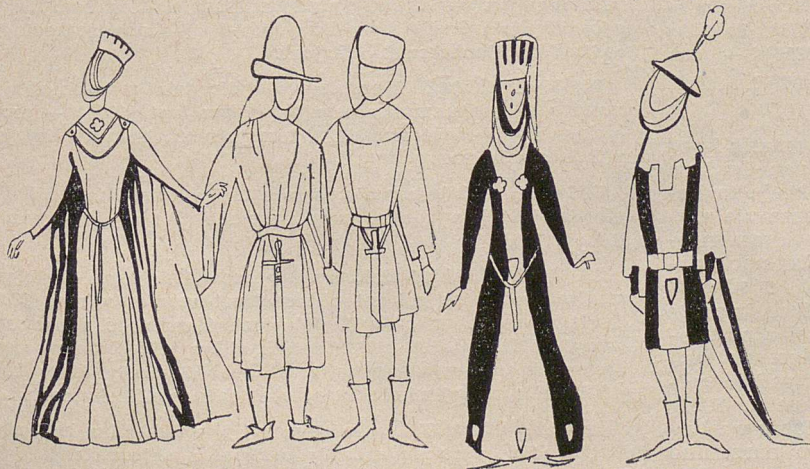


KRESBY KAREL ŠÁLEK



Řím — 400 let př. n. l. (rytina) — jemné  
plátno, surové hedvábí  
Návrh Plautus, Komedie o strašidle (bílý  
atlas, černá sametka, růžový atlas)

Románská doba — 9. stol. (rytina) —  
hrubé sukno, kožešiny, dracounová apli-  
kace, roušky z jemného plátna  
Návrh Jariš, Boleslav I. (sukno, závojovi-  
na, krymr)



Křížácké války (XII. a zač. XIII. stol.).  
Materiál: sukna, jelenice, bělené plátno,  
samet pouze na ozdoby. Barvy: hnědá,  
zelená, tmavá červeň, okry  
Návrh Klicpera, Hadrián z Římsů. Mate-  
riál: barvená juta, samet. Barvy: zeleň,  
hněd, jasná červeň

Abeceda  
OCHOTNICKÉHO  
herce

# ČESKÉ DRAMA

1945–1960

VLADIMÍR SEMRÁD

V.

Ačkoli převážnou většinu děl FRANTIŠKA HRUBÍNA tvoří básnické sbírky a poezie pro děti, přece jeho prozaitím jediná hra podstatně zasáhla do vývoje našeho současného dramatu. **Srpnová neděle** tak jako dosud žádné jiné drama přinesla na jeviště básnický podaný obraz výseku současnosti. Hrubín se zaměřil zejména na postižení maloměstské morálky a mentality ve fázi jejího definitivního krachu. Tuto analýzu činí básník velmi důsledně; nejsilnějšího uměleckého účinku dosahuje nikoli přímým odsudkem či karikaturou, nýbrž jemnou a hlubokou psychologickou kresbou postav, tím, že ukazuje, jak dnešní maloměstáci se sami rozhodávají — ať už si to uvědomují (Morák), nebo nikoli (manželé Vachovi). Jejich osudem se proto stala nuda, prázdnota, nenávist, cynismus. V Hrubínově hře však žije také mládež, upřímná, bezprostřední, až nemilosrdně přísná. Problém je v tom, že tato mládež žije **vedle** Moráka, Mixové, manželů Vachových; že autor nevede tyto dva póly hry tak, aby se musely srazit, že to mezi nimi jen občas zajiskří.

Hrubínovi se podařilo znamenitě prokreslit hlavní postavy, sugestivně zachytit krajinnou i lidskou atmosféru. Jeho drama je pokračováním té linie, kterou v minulosti rozvinula dramata Fráni Šrámka, Kvapilova Oblaka, Jiráskova Samota a kterou ve světové literatuře reprezentuje tvorba A. P. Čechova. **Srpnová neděle** nemá ani bohatý děj, ani ostré konflikty. A přece působí intenzivně na diváka. Způsobuje to hloubka básnického pohledu na obyčejný, všední život obyčejných lidí. Hrubín dovedl mistrovsky postihnout veliké rozpory, které se odehrávají především uvnitř lidí. O to mu šlo více než o konflikty mezi nimi. (Mimochoodem, proto je právě **Srpnová neděle** režírně i herecky tak velice obtížná.)

Ve chvíli, kdy Hrubínova hra ožila poprvé na jevišti ve výborné inscenaci činohry Národního divadla, šlo v českém dramatu o vykročení do nové etapy, podstatně zvyšující uměleckou kvalitu. **Srpnová neděle** byla právě hrou, která tento krok učinila.

Některá další díla: **Zpíváme z dálky** (1933), **Krásná po chudobě** (1935), **Země po poleďnách** (1937), **Včelí plást** (1940), **Země sudička** (1941), **Cikády** (1943), **Poledne** (1943), **Mávnutí křidel** (1944), **Chléb s ocelí** (1945), **Jobova noc** (1945 — zahajovací představení obnoveného D 46 dne 10. 9. 1945), **Řeka zapomnění** (1946), **Zpěv hrobů a slunce** (1947), **Nesmírný krásný život** (1947), **Hirošima** (1948), **Motýlí čas** (1948), **Doušek života** (1949), **Verše** (1956), **U stolu** (1958).

Poezie pro děti: **Říkejte si mnou** (1943), **Říkejte si pohádky** (1946), **Vítek hádá dobře** (1946), **Jak květiny přezimovaly** (1946), **Měsíce** (1946), **Dobry den, sluníčka** (1947), **Říkejte si abecedu** (1948), **Jak se chytá sluníčko** (1948), **Modré nebe** (1948), **Paleček** (1949), **To je jízda, to je let** (1950), **Ladův veselý přírodopis** (1950), **Kuřátko a obilí** (1953), **Mánesův orloj** (1953), **Pohádka o Květušce a její zahrádce** (1955), **Pohádky z Tisíce a jedné noci** (1956), **Školáčkův rok** (1956) — atd.

Hry pro děti: **Sněhurka, zvířátka a sedm mužičků** (1948), **Šípková Růženka** (spolu s L. Burešovou).

JAROSLAV JANOVSKÝ se představil jako dramatik hned napoprvé úspěšnou hrou o malíři Vincentu van Goghovi **Hledač světla**, která měla premiéru roku 1948. Je to komorní drama, které bez snahy o senzačnost zobrazuje psychologicky pěkně podanými postavami úsek života proslulého malíře a jeho zápas s omezeným, umění nechápajícím prostředím. Druhá hra, podstatně slabší, zpodobuje osud legendárního loutkáře Matěje Kopeckého. Jmenuje se **Velký komediant** (1950) a autor zde usiloval o postižení obrozené doby v prostředí české vesnice. Ve třetí hře sáhl Janovský opět po námětu ze života velké umělecké osobnosti. **Mikoláš Aleš** (1952, nová verze 1955) ukazuje Alšův konflikt s českou buržoazií a dobře vyzdvihuje povahové i umělecké vlastnosti našeho národního

klasika. Ve své další práci **Noc pod Čerchovem** (1953) zvolil Janovský látku současnou: tři chlapci se střetnou s agenty, kteří chtějí dopravit za hranice ukrytý poklad. Činnost dramaturga v Divadélku Spejbla a Hurvínka přivedla Janovského k práci na satirické hře **Spejbl na Venuš** (1956). V roce 1950 zdramatizoval Janovský román Marie Majerové **Nejkrásnější svět** a přibližně v téže době vznikla jeho dramaturgizace Puškinova **Eugena Oněgina**.

Janovský je také autorem několika románů a většího počtu rozhlasových her pro dospělé i pro děti.

Dramatická díla MILANA JARIŠE jsou vždy inspirována aktuálními společenskými problémy a vyznačují se ostrou, vyhraněnou političností. Poprvé Jariš vystoupil jako dramatik hrou **Patnáctý březen** (1950), jež působivě a pravdivě zobrazila odhodlání lidu bránit vlast, zatím co mnozí důstojníci v mnichovských událostech buď zradili, nebo zklamali. Jariš později hru přepracoval a dal jí název **Přísaha** (1952). V roce 1953 mělo premiéru veršované drama **Boleslav I.**, v němž autor boří svatováclavskou legendu. Václav je ve hře zobrazen jako muž sice ušlechtilý, ale v politice kompromisní, pasivní, kdežto Boleslav rozhodně hájí svobodu a samostatnost národa se zbraní v ruce. (Jarišův text se stal také libretem opery Boleslava Vomáčky — 1957.) V roce 1955 napsal Jariš **Inteligent** — hru, jejíž první a zejména pak druhá, podstatně přepracovaná verze měla velký společenský význam, neboť otevřela hned několik mravních problémů, které byly tehdy palčivé.

Ostatní dílo: **Oni přijdou** (1948), **Anglická mise** (1951), **Pil jsem víno s krví** (1959). Jariš píše také verše a překládá poezii a dramata.

První dramatická práce VÁCLAVA JELÍNKY **Z jednoho kraje** (1949) byla spíše reportážně scénickým pásmem než hrou v pravém smyslu. Autor zde zachytil poslední chvíle nacistické okupace a společný boj našeho lidu a sovětských partyzánů proti fašistům. Hornická veselohra **A kdo je víc** (1949) má už přesnější dramatický tvar a projevil se v ní také už zřetelně Jelínkův humoristický talent. Situace je jednoduchá: starý havíř Krupička odchází do penze se slibem, že za sebe najde náhradu, což se mu nakonec podaří, takže získá pro havířinu nejen svého zetě, nýbrž i třicet chlapců z blízkého internátu. Ve své době plnila tato hra velmi dobře agitační poslání a ukazovala, jak se změnil život horníků. Satirické ražení mělo pásmo scének, nazvané **Skandál v obrazárně** (1953). Autor tu namnoze přiléhavě kritizoval tehdejší nedostatky veřejného života. Byla to po dlouhé době satirická hra a vlastně první dramatický pokus o satirickou kritiku nešvarů, brzdících budování socialismu.

Jelínek se soustavně věnuje psaní malých forem, humorek, satirických povídek a scének.

JOSEF HEYDUK, autor básnických próz a citlivých překladů zejména z francouzštiny, debutoval na scéně Národního divadla hrou **Návrat**, která se snažila na námětu z okupace vysledovat kořeny fašismu. Pro myšlenkovou nejasnost a násilnou, nevěrojatnou konstrukci motivů hra neuspěla, třebaže má obratně napsaný dialog.

ANTONÍN HIRŠ je autorem lehké, vtipné a zručně napsané veselohry **Jen na lékařský předpis**. Tituly dalších her: **Thalie a hasiči**, **Nejkrásnější holubička** (pro děti) a pro loutkové divadlo **Děd Všehnosněd** a **Krysař**.

VLADIMÍR HORÁČEK, překladatel a divadelní teoretik, napsal spolu s Dobroslavem Krausem **Vojenskou čest** (1953) — první českou hru o lidové armádě. V tom je také vlastně jediný její přínos a význam.

OLGA HORÁKOVÁ napsala po roce 1945 vesnické drama **Velká samota** (1947) a zdramatizovala román Wandy Wasilewské **Duha** (1946).

RADOMÍR HRABÁK debutoval v roce 1950 hrou **Zastrčená vesnice**, v níž se pokusil ukázat život vesnice v roce 1948. S větším úspěchem píše Hrabák drobné satirické a humorné scény — **Medvěďár** (1952), **Chytrák týdne** (1954). Celovečerní dramatická satira **Svagr se vrací aneb S duchy divno hrát** (1955) měla vtipný námět, který však autor umělecky nezvládl.

Dr. LILY HODAČOVÁ oživila ve své hře **Tak žil a hrál nám Kmoch** (1954) postavu a osudy oblíbeného skladatele.

Mým dnešním úkolem je probrat se texty (i loutkovými, pokud mohou být hrány našimi soubory), vydanými v poslední době pro děti. I když víme o svízelné situaci redakce Dilia v plnění tohoto úkolu, nemůžeme vzhledem k společenskému významu této ediční oblasti snižovat kritické nároky, a tak mi nezbývá, než propuknout v úvodu svého pojednání v slzy a naříkání nad uměleckou úrovní těchto textů. Že přeháním? Dovolte, abych vám zacitoval několik veršů: *At ti v těle revma vrtá / nebo nutno léčit chrta, / lehká pomoc, pane — inu / věřit musíš Sidolínu. / / Jestliže máš břicho plné / nebo zub ti v dásni trne, / na mozku máš těžký spleen — / vyléči tě Sidolín. / atd., atd.* Parodie? Snad nechtěná. Verše jsou totiž z POHÁDKY O PRINCI, KTERÝ CHTĚL MÍT VOUSY, kterou na námět bretoňské pohádky zpracovala Jiřina Šípková. Půvabná a humorná hříčka o mladém princí, který si myslil, že vousy přináší moudrost, se stala v zřymované podobě veršotepeckým monstrem, které svědčí nejen o básnické nemohoucnosti autorky, ale i o nekritičnosti editorů, kteří tuto textovou hrůznost vydali. Nemáme právo hovořit o lhostejném postoji mládeže k umění, zaplavujeme-li ji už od malička díly, která v sobě nemají ani jiskřičku opravdového kumštu.

I když si vážíme námětu a záměru ČERNÉ KOBRY Boženy Fixové, nemůžeme nad ní zajásat, protože zápletka prázdninového dobrodružství s maskovaným zloduchem (za něhož se z dosti nepochopitelných důvodů vydává pionýrský vedoucí), který krade lodky, unáší pionýry a píše anonymní dopisy, je až bolestně otřelá. Ve hře se pochopitelně vyskytuje i obligátní „černá ovce“, která se v závěru třetího dějství bleskově přerodí. Činí tak ale bez jakékoliv psychologické nutnosti. S psychologií je autorka vůbec na šféru, protože tak, jak se chovají chlapi a děvčata jejího „dramatického“ příběhu,

# Dilia

mohou se mladí lidé chovat právě jen v divadelní hře. Ve špatné divadelní hře.

Ještě štěstí, že DILIA rozmnožila i vau-deville sovětských autorů V. Korostyleva a N. Lvovského VÍTEK — ČERTŮV KVÍTEK, který známe již z provedení Divadla J. Wolkra v Praze. Je to spíše soubor tří aktovek (možno hrát i jednotlivě!), spjatých stejnými postavami, než samostatná celovečerní hra. Je úmyslně didaktická — pojednává o polepšení nezbedného záčka Vítka — ale bujará slovní i situační komika a parodie na falešnou romantiku z ní činí (pro naše poměry) ideální hru pro děti, které již navštěvují školu. Je sice dost náročná, zkušenějším souborům ji však upřímně doporučuji, už i proto, že český překlad L. Burešové a J. Hiršala má velmi slušnou úroveň.

Tím by byl současný repertoár pro tentokrát vyčerpan a zbývá už jen pojednat o několika hrách pohádkových. SNĚHOVÁ KRÁLOVNA v úpravě V. Tomšovského rozšířila řadu dramatizací H. Ch. Andersena. Největším problémem těchto dramatizací je, najít Andersenovu vyprávěckému stylu adekvátní jevištní výraz. To se ani zde zcela nepodařilo. Úprava dost značně setřela poetické kouzlo pohádky a snahou vtípkovat za každou cenu rozbila její jemnou básnivou atmosféru. Pohádku O VESELÉM HROBAŘI, který musí třikrát napálit Smrt, aby mu zapálila novou svíčku života, napsali podle námětu J. Mahena H. a J. Lamkovi. Nenáročná veselá hříčka s jedinou proměnou a malým obsazením je vhodná zvláště pro méně zkušené soubory. Mohu jim ji doporučit,

i když mám výhrady k některým trochu příliš bujným hbitovným žertům — mohly by totiž lehce sklouznout do nevkusnosti. Vkusnost bývá vůbec často kamenem úrazu. Například v pohádce Věry Radíkové ZAJÍČEK MUCÁNEK. Autorka totiž patří k pisatelům, kteří se ani v příběhu ze života lesních zvířátek nemohou obejít bez družice. „Zajíček Mucánek“ je určen pro ty nejmenší dětské diváky. Právě proto mi vadí, že nemá upoutávající průběžnou dějovou linii. Je rozdělen do řady epizod, jejichž zdouhавé dialogy nemohou vyvážit pouhé dvě dramatické jevištní situace, z nichž zejména ta první (vlk sežere zajíčkovi před očima maminku — v druhé se topí vlk ve studni) svou okázalou drastičností u citlivějšího dítěte vůbec vylučuje možnost psychologického traumatu.

Přejdu mlčením hru J. Švarce MĚSTO HRAČEK, protože svým určením pro jedineho živého herce v davu loutek se vymyká z rámce tohoto pojednání a uzavřu dnešní rubriku o nových textech DILIA zmínkou o pohádkové komedii V. Korostyleva (známe ho už jako spoluautora čertova kvítka Vítka). Jmenuje se O KRÁLE PIF-PAFA VŮBEC NEJDE a je názornou ukázkou, co umí vytvořit i z tak tradičního námětu, jako je Honzův boj se zlým drakem, autor, který má nové a neotřelé nápady, smysl pro humor a poezii a snahu, nepokládat děti za malé kretény mdlého intelektu, jak to většina autorů dětských her pravidelně činí. Pak mu může vyjít jiskřivá a zároveň poetická pohádka, jako ta, o které právě píší. „Král Pif-Paf“ (o kterého vůbec nejde) má lehkost, vtip a jednu velkou nevýhodu — je totiž inscenačně i herecky velmi obtížný. A ještě poznámku k překladu D. Čeporanové a K. Koževníkové: zatímco prozaická část přetlumočení vyhovuje, upadám nad texty písní do hlubokých rozpaků; nevím totiž, zda je mohu ještě nazvat ucházejícími. **Petr Grimm**



1. o pytlácích a jejich temných vášních.



2. hry, kde má hrdinka nejméně tři převleky,

## DILIA na uváženou

V recenzovaných nových vydáních Dilia postrádáme oblíbenou tematiku:



3. v nichž hrabě vodí dívku z lidu k oltáři.



4. Počet babiček nutno rozmnožit. Tři absolutně nestačí!

Vaši skalní ochotníci

JIRÍ HRONEK se pokusil o veseloherní zobrazení současného života v málo podařené hře *Host do domu* (1956).

A. P. HORÁLEK napsal v roce 1948 *Sedmou kolonu*, hru míněnou jako výstrahu proti nebezpečí fašismu.

EMMERICH ALOIS HRUŠKA po válce napsal celkem zdařilou životopisnou hru o Resslerovi *Plovoucí pomník (Lodní šroub)*. Ústřední postavou druhé Hruškovy hry *Orel a šupové* (1955) je J. K. Tyl.

RUDOLF JANČAŘÍK napsal v roce 1951 drama, inspirované historickou událostí, podle níž také svou práci nazval. *Rumburská vzpoura* zachycuje vliv Velké říjnové revoluce na odboj našeho lidu proti rakousko-uherské monarchii.

JOSEF JELEN zaujal v roce 1956 veršovanou hrou *Judit*, jež zpracovává biblický námět. Druhý Jelenův pokus o veršované drama *Nedozpívaná píseň* (1956) s postavou K. H. Máchy v podstatě neuspěl.



A. M. Volodin, *Pět večerů*. Žohův záběr z inscenace ZK Stalinovy závody Litvínov

## LITVÍN OV

Rok 1960 zastihl dramatický soubor ZK ROH Stalinovy závody v Litvínově v pilné práci. Z počátku sezóny zůstala na repertoáru Volodinova hra *Pět večerů*, kterou soubor přihlásil do krajské soutěže o nejlepší inscenaci sovětské hry a na přehlídku divadelních souborů chemického průmyslu v Hrušově u Ostravy. — Nyní soubor studuje pohádku svého člena Jana Erky *Jak Krakonoš naděloval*. K 15. výročí osvobození naší vlasti studuje soubor Salynského *Krutou masku* a *Otčenáškovu* hru *Romeo, Julie a tma*. Pro tradiční slavnosti „Radostné dny Stalinovců 1960“ připraví Shakespearovy *Veselé paničky windsorské*, s nimiž bude hostovat i na festivalu v Černčicích u Loun a jinde. Ochoťníci nezapomínají ani na malé formy. Člen souboru J. Janoušek se zúčastnil semináře ve Štítně a za jeho pomoci soubor připravuje celovečerní estrádní revue *Neviditelný kráčí městem*. Kromě toho nastuduje si každý člen několik programových čísel, aby soubor mohl — jako minulá léta — vysílat kulturní a estrádní úderky na pracoviště v závodech, do patronátního JZD a do závodních rekreačních středisek. Soubor bude spoluvytvářet programy Divadla hudby při hudební škole v Litvínově a připraví vlastní programy pro literární večery a literárně hudební koncerty. Své všestranné činnosti využije soubor při slavnostních příležitostech jako je MDŽ nebo květnové oslavy a uspořádá II. ročník divadelního festivalu v Litvínově.

K. Roubík

**ČESKÁ TŘEBOVÁ** Při hodnocení činnosti odborářských kulturních zařízení v soutěži o „Čestný štít IV. všeoborového sjezdu“ byly jako nejúspěšnější v kraji vyhodnoceny závodní kluby železničářů v České Třebové, Manganorudných kyzových závodů ve Chvaleticích, Východočeských chemických závodů v Semtíně-Pardubicích a Strojírenských závodů ve Vysokém Mýtě. Na získání čestného štítu měly velký podíl také dramatické odbory těchto závodních klubů.

## LEDEČ n. S.

Pod názvem 100 let ochotnického divadla v Posázaví připravil Dům osvěty v Ledči n. S. zajímavou výstavku materiálů z dějin ochotnického divadla na Ledečsku. Kromě starých plakátů, novinových výstřižků a fotografií byly tu i zajímavé dopisy našich předních dramatických umělců minulosti i současnosti s jejich vzpomínkami na hostování v Posázaví. Mezi veřejností byl o výstavu tak velký zájem, že musela být prodloužena. Zvláště cenné byly návštěvy mládeže — není to však překvapující, uvědomíme-li si tradici ochotnického divadla na Ledečsku i to, že v současné době pracuje na okrese 54 souborů. **ed**

## ÚSTÍ n. LABEM

Na scéně dramatického odboru ZK Severočeských tukových závodů měla premiéru Mikulova hra *Matka a syn*. Po dvou historických dramatech zpracoval před pěti lety J. Mikula v této hře problém návratu utečenců. I když jsou v jeho hře místa zbytečně vleklá a některé okrajové postavy zbytečně ruší děj, působí hra vcelku poctivě a pravdivě. Nenáročná scéna hru předurčuje pro zájezdy ochotnických souborů, role matky však vyžaduje velmi zkušenou herečku. — Ústečtí ochotníci s režisérkou E. Čejchanovou měli zasloužený úspěch nejen v krajském městě, ale i na vesnicích, kam s hrou zajíždějí. **M. Dušek**

## MNICHOVO-HRADIŠŤSKO

V okrese Mnichovo Hradiště se do okresního kola soutěže LUT přihlásilo 12 souborů, mezi nimi soubor učňovského střediska v Hubálově s Jarišovou Přísaňou, soubor ze Sobotky přihlásil jako soutěžní představení Karvašovu *Půlnoční mlš*.

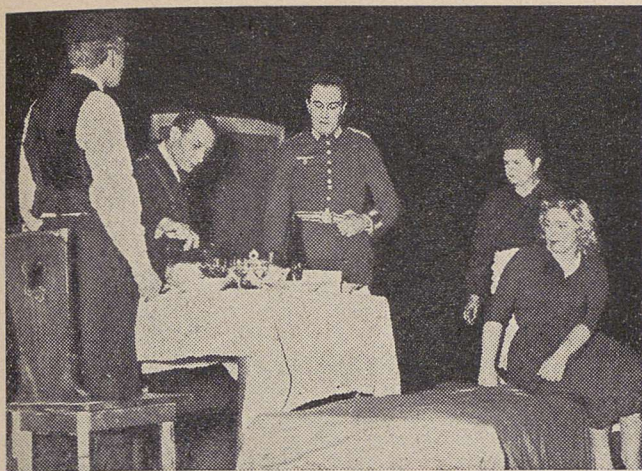
## ÚSTÍ n. ORLICÍ

Dramatický odbor Jednotného závodního klubu, v kterém se spojili ochotníci z Perly a Kovostavu, má za sebou první rok činnosti. Již tento první rok ukázal, že spojení obou souborů divadelní práci pomohlo. Počet sehraných her byl sice menší, ale aktivita stále roste a představení Karvašova *Meteoru* bylo kladně hodnoceno i na krajské přehlídce v Poličce. Letos je dramaturgický plán již náročnější — ochotníci připravují např. *Kohoutovu* hru *Sbohem, smutku a také několik her pro děti*. Kolektiv se dobře sžil a závazků na úpravu jeviště, uspořádání knihovny a archivu aj. stále přibývá.

## ORLOVÁ

Už od loňského roku došlo mezi soubory závodních klubů dolu Žofie v Orlové, skláren v Karolince u Vsetína a Závodu slovenského národního povstání v Žiaru nad Hronom k přátelským návštěvám, výměně pořadů a jiným akcím. Orlovští ochotníci hráli v Žiaru nad Hronom i v Karolince a přátelská spolupráce mezi závodními kluby i závody se stále upevňuje. Nyní navrhl kolektiv skláren v Karolince uspořádat soutěž mezi divadelními a tanečními soubory, která bude probíhat ve všech třech místech — v Orlové, Karolince i Žiaru. Vedle toho proběhne společná školení pracovníků závodních klubů, instruktážní výměny vedoucích souborů, např. orlovský režisér nastuduje hru v Karolince, režisér z Karolinky v Žiaru n. H. a z tohoto města přijede režisér do Orlové. — K 15. výročí osvobození Ostravska Sovětskou armádou studují orlovští ochotníci v režii L. Kondioly *Remarquovo Poslední dějství*. Premiéry se zúčastní zástupci obou spřátelených závodů.

**Z OCHOTNICKÉHO ŽIVOTA**



Z Karvašovy Půlnoční mše v provedení ZK Pal ve Kbelích

## PRAHA SEVER

Když byla loni vyhlášena celostátní soutěž vesnických souborů, rozhodl se odbor školství a kultury rady ONV odměnit nejlepší účastníky peněžními cenami k umožnění návštěvy jubilejního Hronova vybraným členům vítězných souborů. Na schůzi okresního poradního sboru pro divadlo dne 8. března bylo okresní kolo oficiálně uzavřeno a na návrh poroty, která ve stejném složení zhlédla všechny soubory, vyhlášeno pořadí. Pět souborů byly uděleny peněžité ceny, jeden byl odměněn čestným uznáním a tři soubory uznáním za účast. I. cenu získalo Lidové divadlo OB v Dáblicích, které je už po léta nejvyspělejší souborem našeho okresu, za inscenaci Strakovy Dany v režii J. Kubce. II. cena byla udělena souboru ZK n. p. Pal ve Kbelích za představení Karvašovy Půlnoční mše v režii A. Fukala. O III. místo se podělily soubory OB z Horních Počernic (K. Stanislav; Návštěva nepřichází) a soubor ČSPO z Vínofe (J. Dietl; Pohledte, pokušení). IV. cenu získal soubor OB z Dolních Počernic za inscenaci Makarenskovo-Stehlíkovy hry Začínáme žít, v níž byly role kolonistů obsazeny členy místní skupiny ČSM. Čestné uznání získal soubor „Třebízský“ OB Klecany za inscenaci Katajevovy Ztřeštěné neděle, za celoroční kulturní práci v obci a zapojení členů ČSM do divadelního kolektivu. V soutěži byly dále provedeny hry Arbuzova Šest zamilovaných (OSŠ Kyje — Hostavice), Hořkého Čaroděj Marlesto (Zemědělské opravny ve Vínofe) a Frýdova Sylva (OB Satalice). Dětský divadelní kroužek, který se utvořil při souboru OB Horní Počernice, uvedl do STM hru B. Fixové Černá kobra. Potěšující výsledky soutěže připisujeme loňskému hronovskému pobytu devíti členů různých kolektivů. Poznatky a zkušenosti, které si z XXIX. Jiráskova Hronova přivezli, značně pomohly v divadelních souborech k utváření nových zdravých názorů i modernějšímu způsobu práce.

L. Dolanská

**KOSTELEČEK U KŘÍŽKU** Zdejší soubor nese Jiráskovo jméno a také jeho hru Pan Johanes si vybral pro soutěžní představení. Sehrál je v obci Nová Hospoda k velké spokojenosti diváků, kteří po představení zvali soubor k novým a častějším návštěvám. Režisér Fr. Dvořák, který byl rovněž představitel titulní postavy, doslova představení vydřel. Viděli jsme několik působivých hereckých výkonů, z celé práce kolektivu sálala poctivost, píle a láska k divadlu. Chce-li se soubor dostat dál, musí nyní uvažovat více o naší současné divadelní tvorbě. Práce na současných hrách jej nutně přivede k úvahám, v čem je rozdíl staré ochotnické školy a moderního chápání divadla — a tyto úvahy budou nejpodstatnějším krokem k tomu, aby se obětavý soubor stal opravdu platným článkem v řetězu kulturně politického dění na naší vesnici.

K. Zedník

**VRCHLABÍ** Oznamujeme ochotnickým souborům, že máme k dispozici scénickou hudbu člena našeho kolektivu ke hře Aladinova kouzelná lampa. Zájemci se mohou obrátit na adresu: Divadelní odbor Závodního klubu ROH AZNP, Vrchlaví.

**PRAHA** V ZK ROH při Státní fakultní nemocnici v Praze 12 se zrodil už druhý divadelní soubor. I tento kolektiv vidí náplň své práce především v kulturní práci pro pacienty nemocnice v Praze 12 a okruh svého působení bude rozšiřovat i na další zdravotnické útvary v Pražském kraji. — Po pečlivém studiu uvedl soubor hru O. Daňka Steelfordův objev v úpravě režiséra dr. Vladimíra Bakaláře. Představení bylo vřele přijato pacienty i širší veřejností. Přejeme nadanému a poctivému kolektivu mnoho úspěchů v další práci.

**RADNICE** Mezi nejzasloužilejší členy Hornického divadla Radnicka patří dlouholetý jeho činovník Alois Vonásek. Dne 7. března mu bylo 70 let. Náleží ke staré ochotnické gardě, ale svým srdcem i svou plnou a nezištnou prací patří k těm mladým, z jejichž úspěchů má vždy největší radost. Soubor oslavil jeho sedmdesátiny na večeru, na němž byla jeho dlouholetá ochotnická práce oceněna čestným darem Závodního klubu Pokrok. Soudruh Vonásek patří k tichým, nenáročným kulturním pracovníkům našeho města. Od r. 1913, kdy se zde trvale usadil jako knihář a papírník, zahořel pro divadlo. Dělal všechno, co bylo zapotřebí. Líčil, byl pokladníkem, kronikářem, knihovníkem, archivářem... Jeho zvláštní zásluhou je vzorná kronika souboru, která zachycuje souborový život od založení v r. 1850. Jméno soudruha Vonáška se neobjevuje na plakátech divadelních představení, ale na každém má svůj podíl. Blahopřejeme soudruhu Vonáskovi k jeho sedmdesátinám a děkujeme mu za jeho práci a lásku k divadlu.

V. Vainar

**SEDLČANY** Ve 4. čísle jsme uveřejnili hodnotný závazek souboru SDZ, dnes rádi oznamujeme, že soubor závazek dobře plní. Se souborem dvanáctiletky nastudoval Mykytenkovu hru „Dny mladosti“ a pomohl mu i při inscenaci „Sněhové královny“. S dětským souborem z Lichov připravil Švestkova „Moudrého zlatníka“ a také Lichovskému souboru dospělých poskytuje patronátní pomoc.

Z. V.



Dvanáctiletka Sedlčany uvádí Mykytenkovu komedii Dny mladosti

## ROSICKO

Rosický okres je znám tradičními hornickými dechovkami. V poslední době však vykazují nejbohatší kulturní činnost ochotnické soubory. Není zde obce, kde by se nehrálo divadlo. Všude sice nemají kulturní domy, někde ani malá přenosná jeviště, a tak se hraje alespoň v létě v přírodě. Ve 34 obcích pracuje (i se školními soubory) 39 souborů, které za minulý rok nastudovaly 54 celovečerních her, které vidělo 23 107 návštěvníků. Mezi neaktivnější patří soubory ZK Mosilana Alexovice, hornické soubory ve Zbýšově a Zastávce, Příbrami, Ketkovicích, Domašově, kde si jeviště musí stavět v pohostinství Jednoty, přesto však studují nejméně tři představení za sezónu. Dramaturgické plány byly u většiny souborů pečlivě připraveny — dospělí návštěvníci zhlédli mj. Třetí přání, Slavnost lampiónů, Půlnoční mši, Dva andělé vystupují, Jak přišla basa do nebe, Její pastorkyni, Paličovu dceru, Noc na Karlštejně, Hrátky s čertem, pro dětského diváka hrály soubory Medovou pohádku, Červenou Karkulku, Zkoušky čerta Belínka, Popelku a mnoho jiných. Okresní dům osvěty v Rosicích připravil za pomoci soudruhů ze Státního divadla v Brně 4. divadelní bál. — V těchto dnech jsou na Rosicku v plném proudu přípravy okresní přehlídky divadelních souborů, které se zúčastní soubor ZK dolu Antonín ve Zbýšově s Mordovou roklí, ZK Retex Ivančice s Baladou z hadrů, Sokol Mor. Bránice s Nepokojnými hody sv. Kateřiny a ZK Vlněna Alexovice s Půlnoční mší. Vzrůstající zájem o divadelní práci potvrzují plány na třetí pětiletku všech obcí rosického okresu, které počítají s dalším rozvojem a zkvalitněním práce ochotnických souborů.

F. Benc

## NOVÝ JIČÍN

Skoro v každé obci našeho okresu Nový Jičín je divadelní soubor. Některé jsou dokonce velmi dobré — ale bohužel právě tyto soubory s velkými technickými i hereckými možnostmi hrály převážně klasické hry, které občas střídaly nějakou hrou okrajovou. Z průměrného počtu sto her ročně byla asi polovina česká klasika, následovaly pohádky a hry pro mládež, několik her sovětských a mizivé procento ostatních. Okresní poradní sbor nebyl spokojen s tímto stavem. Právě nyní chceme bojovat za větší političnost práce našich souborů. Možností se v tomto roce naskytl mnoho. Již v listopadu 1959 byl na aktivu souborů vyhlášen festival současných českých a slovenských her na počest 15. výročí osvobození. Tříčlenná komise tvořená pracovníky okresního poradního sboru vypracovala předběžný seznam současných her, který byl zaslán na pomoc souborům. Dnes je program festivalu zhruba hotov. Bude probíhat ve čtyřech střediscích po čtyřech až pěti hrách. Repertoár je pestrý, menší soubory hrají hry snadnější (Kudy kam, Romance o Oldřichu a Boženě), objevily se však i náročné hry, jako Pohledte, pokušení, Romeo, Julie a tma, Půlnoční mše a Dalská báty, hříšná ves. Pokládáme tento festivalový repertoár za dílčí úspěch a chceme dále uskutečňovat předsevzatý úkol: zvýšit v repertoáru našich souborů podíl současných her.

J. Zátoková

## TURNOVSKO

Turnovští ochotníci měli v poslední době přestávku, zaviněnou adaptačními pracemi v budově divadla. K otevření nově upraveného divadla sehrají v režii K. Berana Výlet pana Broučka. — Okresní dům osvěty uspořádal v únoru na Malé Skále u Turnova s velkým úspěchem školení estrádních skupin. — 10 souborů turnovského okresu již ohlásilo svou účast v okresním kole soutěže LUT. — Újezd pod Troskami připravuje svou první estrádu s názvem Vesele jen vesele.

## ČESKÁ TŘEBOVÁ

Náš divadelní odbor „Hýbl“ ZK železničářů oslaví letos 80 let své činnosti. Soubor se obětavou a cílevědomou prací všech svých členů vypracoval do kategorie C a dvakrát se dostal do Jiráskova Hronova. Své zkušenosti si však nenecháváme pro sebe — žádá z vesnic v okolí České Třebové (a není jich málo, jen námatkou jmenujeme Rybník, Opatov, Semánín, Skuhrov, Přívrat, Sloupnici, Řetovou) by nemohla říci, že nezná českotřebovské ochotníky. Zájezdový repertoár našeho souboru je přijímán venkovskými diváky s různým ohlasem, setkáváme se však vždy s pozorným divákem a hra je mnohdy úspěšnější než na domácím jevišti. Na vesnicích hrajeme mj. hry: K. Simonov Příběh jedné lásky, M. Kubátová Jak přišla basa do nebe, G. B. Shaw Čokoládový hrdina, B. Nušič Dr. M. Jariš Přísaha, V. Katajev Ztřeštěná neděle. — Nezůstáváme však jen u zájezdů. V mnohých vesnicích zakládají své ochotnické soubory a pokládáme za svou povinnost těmto začínajícím souborům všemožně pomáhat. Náš soubor má patronát nad dvěma vesnickými soubory — Přívrat a Rybník, kam pravidelně zajíždějí režisér a maskér Miroslav Chudý a režisér a výtvarník Karel Tomeš. Půjčujeme jim také kostýmy, ličidla, někdy i kulisy a rekvizity. — Soubor za sezónu nastuduje vždy 6 inscenací. Nyní studujeme jako soutěžní představení hru V. Nezvála Dnes ještě zapadá slunce nad Atlantidou, se kterou budeme také zahajovat III. Českotřebovské divadelní a hudební jaro.

D. Brunová

B. Nušič, Dr; inscenace ZK Železničářů Česká Třebová



## \* OCHOTNICKÉ DIVADLO \* ROČNÍK VI Č. 5 KVĚTEN 1960



MIOSLAVA ZDEŇKOVÁ,  
SÓLISTKA SOUBORU „ARAGON“,  
MDO PRAHA

Vydává ministerstvo školství a kultury  
v nakladatelství Orbis,

národní podnik, Praha 12, Stalinova 46

Vedoucí redaktor JIŘÍ BENEŠ

Grafická úprava František Skořepa

Redakce: Praha 12, Stalinova 3

telefon 220957

Vychází začátkem každého měsíce

Cena jednotlivého výtisku 3 Kčs

Tiskne Knihtisk, n. p., závod č. 2,

Praha 12, Slezská 13

Rozšiřuje poštovní novinová služba  
(PNS)

F - 10\*01052

### Z OBSAHU

M. Langášek: Včerejšek hovoří  
k dnešku . . . . . 97

J. Valenta: 15 stupňů na cestě za  
socialistickým ochotnickým di-  
vadlem . . . . . 98

J. Beneš: Umění je zbraň . . . . . 100

J. Buromskaja: Zamyslete se nad  
tím, soudruzi! . . . . . 103

V. Semrád: Hrát současně . . . . . 104

Kritiky . . . . . 106

S. Dolanská: Mezi nebem a peklem  
je země . . . . . 111

K. Hoerning: Dělnický kulturní  
festival v NDR . . . . . 112

O. Türk: Mezinárodní festival  
s nízkou úrovní . . . . . 113

K. Šálek: Úvod do kostýmnickví, I 114

České drama 1945—1960, V . . . . . 116

Dilia . . . . . 117

Z ochotnického života . . . . . 118

Toto číslo mělo redakční uzávěrku

20. března, vyšlo 30. dubna 1960

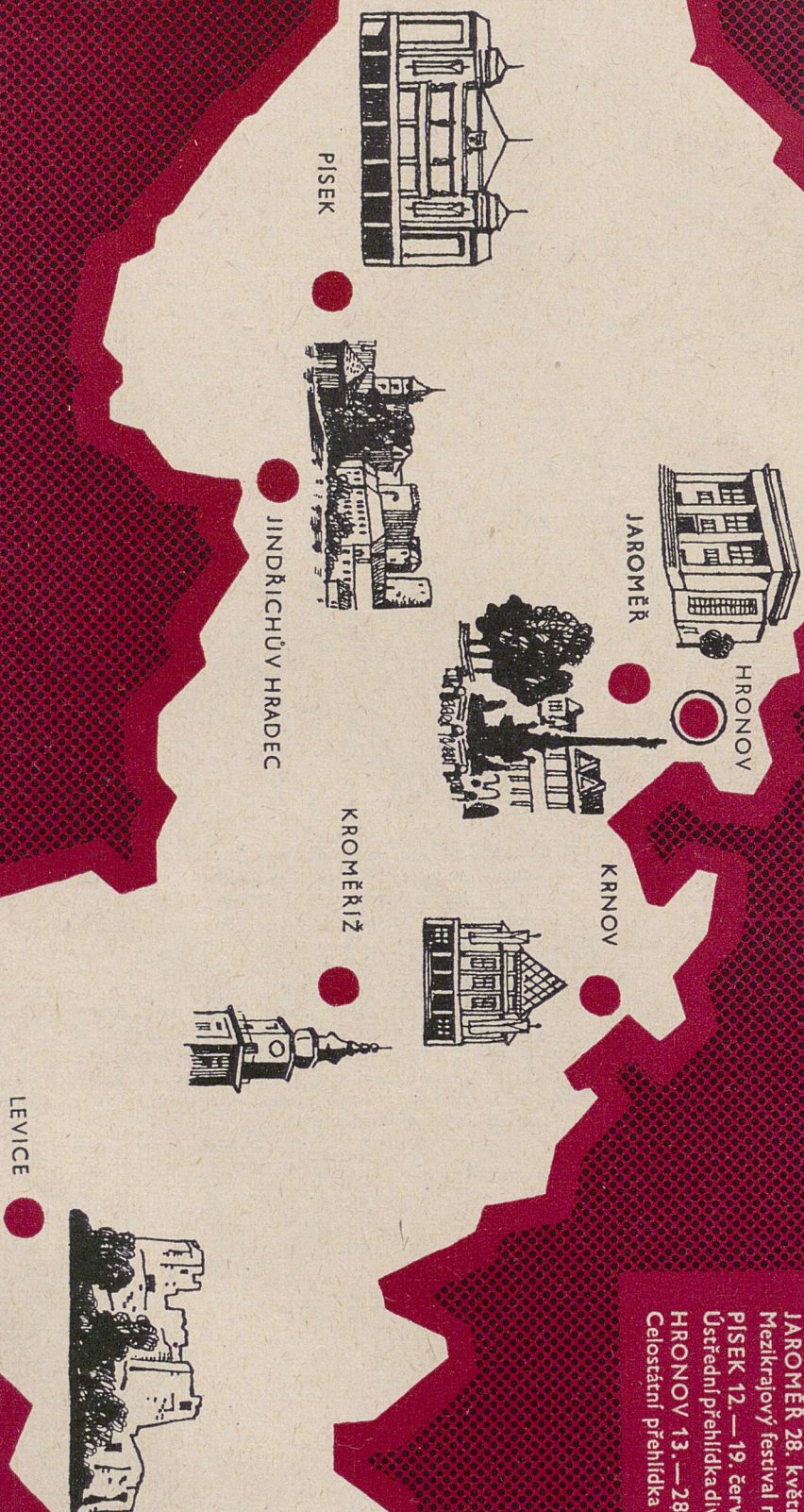


**P**od tímto názvem uvedl soubor Okresního domu osvěty v Pardubicích pásmo, které si vlastními silami také napsal (J. Sýkora a J. Kraus) a nakreslil (J. Lacina). Je to řada veselých scének s velmi vážnými náměty (nebezpečí fašismu, otázky náboženství, problémy našeho kulturního života). I když není režie celku všude dokonalá a herecké výkony stoprocentní, přece jen převažují aktuálnost, vtip a poctivost nácvičku. Naše snímky ukazují S. Klapkovou jako „Lady“ ve scéně „Americká žena“, J. Sýkoru v roli „pana bývalého rady“ v závěrečné protifašistické scéně „Stáří pamětníci“ a kolektiv v úvodní části, nazvané „Pán v taláru a mladiství“. Tato scénka hledá v ochotnickém divadelnictví nové formy — a to v Pardubicích potřebujeme. A nejen v Pardubicích...

O. Šimáček, inspektor pro kulturu



# ZDAR NEJVÝZNAMNĚJŠÍM DOHOTOVNICKÝM FESTIVALŮM 1960!



**KRNOV 9.—16. května**  
Mezikrajoový festival nejlepších moravských souborů

**KROMĚŘIŽ 14.—19. května**  
Ústřední kolo celostátní soutěže vesnických souborů

**JINDŘICHŮV HRADEC 21.—27. května**  
Ústřední kolo celostátní soutěže vesnických souborů

**LEVICE 28. května — 2. června**  
Ústřední kolo celostátní soutěže vesnických souborů

**JAROMĚŘ 28. května — 9. června**  
Mezikrajoový festival nejlepších souborů polabských krajů

**PÍSEK 12.—19. června**  
Ústřední přehlídka divadelní části STM - IV. Šrámkův Písek

**HRONOV 13.—28. srpna**  
Celostátní přehlídka XXX. Jiráskův Hronov